

MARULIĆEVI DANI 2013.

Organizatori:

Društvo hrvatskih književnika
Društvo prijatelja kulturne baštine Split
Književni krug Split
Zavod za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Splitu

ZNANSTVENI, KNJIŽEVNI I IZDAVAČKI
PROGRAM

Split, travanj 2013.

MARULIĆEVI DANI 2013.

ZNANSTVENI, KNJIŽEVNI I IZDAVAČKI
PROGRAM
(18-21. travnja)

Split, travanj 2013.

Organizatori
znanstvenoga, književnog i izdavačkog programa:

Društvo hrvatskih književnika
Društvo prijatelja kulturne baštine Split
Književni krug Split
Zavod za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Splitu

KALENDAR ZBIVANJA

ČETVRTAK, 18. TRAVNJA

17.00 Zavod HAZU

Svečano otvorenje znanstvenoga, književnog i izdavačkog programa Marulićevih dana

Prigodno slovo: Tamara Tvrtković (Zagreb)

17.30 Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Franz Posset, *Marcus Marulus and the Biblia Latina of 1489: An Approach to his Biblical Hermeneutics*, Böhlau, Köln – Weimar – Wien, 2013.

Govore: Mladen Parlov, Zvonko Pandžić i Franz Posset

18.30 Papalićeva ulica

Polaganje vijenca na Marulićevu spomen-ploču

19.00 Crkva sv. Frane

Sv. misa

Prigodna riječ Ante Sapunara i polaganje vijenca na Marulićev grob (Društvo prijatelja kulturne baštine)

PETAK, 19. TRAVNJA

8.30 Zavod HAZU

Colloquium Marulianum XXIII:

Antička baština u renesansnom tekstu (prvo zasjedanje)

16.00 - 18.30 Marulianum

Šesta kroatistička tekstološka radionica: *Antički pisci u hrvatskom prijevodu (poetika prevođenja u ranonovovjekovlju i u 20. stoljeću)*

Voditeljica: Divna Mrdeža Antonina

Sudjeluju studenti iz Splita i Zadra

16.00 - 18.30 Marulianum

Sedma latinistička tekstološka radionica: *Marulićev opis Splita*

Voditelji: Tamara Tvrčković i Vlado Rezar

Sudjeluju studenti iz Zadra i Zagreba

19.00 Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Mladen Parlov, *Propagator fidei. S Marulom na putu*, Crkva u svijetu, Split 2012.

Govore: Ivan Bodrožić, Branko Jozić i Mladen Parlov

20.00 Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Poj željno! Iskazivanje i poimanje emocija u hrvatskoj pisanoj kulturi srednjega i ranoga novoga vijeka. Uredio Amir Kapetanović, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb

2012.

Govore: Bratislav Lučin i Amir Kapetanović

SUBOTA, 20. TRAVNJA

8.30 Zavod HAZU

Colloquium Marulianum XXIII:

Antička baština u renesansnom tekstu (drugo zasjedanje)

16.00 - 18.30 Marulianum

Šesta kroatistička tekstološka radionica: *Antički pisci u hrvatskom prijevodu (poetika prevođenja u ranonovovjekovlju i u 20. stoljeću)*

Voditeljica: Divna Mrdeža Antonina
Sudjeluju studenti iz Splita i Zadra

16.00 - 18.30 Marulianum

Sedma latinistička tekstološka radionica: *Marulićev opis Splita*
Voditelji: Tamara Tvrtković i Vlado Rezar
Sudjeluju studenti iz Zadra i Zagreba

19.00 Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:
Lahorka Plejić Poje, *Zaman će svaki trud. Ranonovovjekovna satira na hrvatskom jeziku u Dubrovniku*, Disput, Zagreb 2012.
Govore: Davor Dukić i Lahorka Plejić Poje

20.00 Zavod HAZU

Perivoj od slave. Zbornik Dunje Fališevac. Uredili Tomislav Bogdan, Ivana Brković, Davor Dukić i Lahorka Plejić Poje, FF Press, Zagreb 2012.
Govore: Lahorka Plejić Poje i Davor Dukić

NEDJELJA, 21. TRAVNJA

18.00 Zavod HAZU

Dodjela nagrada Dana hrvatske knjige: *Judita, Davidias, Slavić*
(Društvo hrvatskih književnika)

18.30 Zavod HAZU

Pjesnička posveta *Hrvatski pjesnici Marulićevu Splitu* (Društvo hrvatskih književnika)
Sudjeluju: Tamara Bakran, Anela Borčić, Joško Božanić, Miki Bratanić, Marina Čapalija, Jadranka Čolović Sviličić, Jakša Fiamengo, Dunja Kalilić, Srećko Lorger, Božidar Petrač i Igor Šipić.
Voditelj: Jakša Fiamengo

COLLOQVIVM MARVLIANVM XXIII:
Antička baština u renesansnom tekstu
Organizator: Književni krug Split – *Marulianum*
Split, 19. i 20. travnja 2013.
Zavod HAZU u Splitu, Trg braće Radića 7

PETAK, 19. TRAVNJA

Voditelji: Henry R. Cooper, Jr., i Bratislav Lučin

8.30 Zavod HAZU

Relja Seferović (Dubrovnik): Antički temelji i suvremena lutanja: vjera i vjerodostojnost u djelu *Historia Ragusii* Ivana Ravenjanina

Vlado Rezar (Zagreb): Grčki stihovi Damjana Beneše

Maja Matasović i Ana Oreški (Zagreb): Antičko i kršćansko u epu *De vita et gestis Christi* Jakova Bunića

Neven Jovanović (Zagreb): Zadarski slon i komarac – polemika Nardina Celinesea i Paladija Fuska oko 1510.

11.00-11.30: Odmor

László Jankovits (Pečuh): Janus Pannonius' Andromeda-Poem as an *Ethopoeia* (Pjesma Jana Panonija o Andromedi kao *ethopoeia*)

Milenko Lončar (Zadar): Pismom protiv nepoželjnih čitatelja (II): kodirana poruka Antuna Vrančića

György Palotás (Segedin): Politics and Literature in the Elegies of Mihovil Vrančić (Politika i književnost u elegijama Mihovila Vrančića)

Péter Kasza (Segedin): *Lupus in elegia*. About the Literary Context of the *Querelae* of Michael Wrantius (*Lupus in elegia*. O književnom okolišu u kojem su nastale *Querelae* Mihovila Vrančića)

SUBOTA, 20. TRAVNJA

Voditelji: Maja Matasović i Neven Jovanović

8.30 Zavod HAZU

Bratislav Lučin (Split): Antika u džepnom formatu: *codex miscellaneus* Jurja Benje i Petra Cipika (Marc. Lat. XIV 124 [4044])

Tamara Tvrtković (Zagreb): Odjeci i utjecaj antike na žanrovski inventar hrvatske latinističke historiografije

Divna Mrdeža Antonina (Zadar): Antički autori u lirici Dinka Ranjine

Irvin Lukežić (Rijeka): Obnova ciceronskoga mita o učenoj dokolici u hrvatskoj renesansnoj tradiciji

11.00-11.30: Odmor

Henry R. Cooper, Jr. (Bloomington, Indiana): Christian Hebraism in the Renaissance and Reformation: Croatia? (Kršćanski hebraizam u renesansi i reformaciji: Hrvatska?)

Franz Posset (Beaver Dam, Wisconsin): The »Rock«. Marcus Marulus' Theological Patrimony Concerning the Interpretation of Mt 16,18: »You are Peter and upon this Rock I will build my Church« (»Stijena«. Teološko naslijeđe Marka Marulića i tumačenje Mt 16,18: »Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju«)

Šime Demo i Jan Šipoš (Zagreb): Marulićevi lingvistički izleti

Branko Jozić (Split): Dva lika Marulića: odnos prema antičkom naslijeđu

SAŽETCI

Henry R. Cooper, Jr.,
Indiana University, Bloomington, Indiana, SAD
KRŠĆANSKI HEBRAIZAM
U RENESANSI I REFORMACIJI: HRVATSKA?

Kršćanski hebraizam – tj. proučavanje hebrejskog jezika i židovskih tekstova, osobito Biblije, od strane kršćanskih učenjaka – bio je temeljnom sastavnicom ne samo talijanske renesanse nego i protestantske reformacije. Ovaj rad prati razvoj kršćanskoga hebraizma od sv. Jeronima (5. st.) do kraja 16. st. U njemu se ocrtava nagli rast hebrejskih studija kod kršćana, kojima su skromne početke sredinom 15. st. označili Pico della Mirandola i Gianozzo Manetti, ali su se oni ubrzano razvili u 16. st. zahvaljujući Johannesu Reuchlinu, Erazmu Rotterdamskom, Philippu Melanchthonu i – što je za našu svrhu osobito važno – Matiji Vlačiću Iliriku. Do kraja toga stoljeća, međutim, kršćanski je hebraizam izgubio svoj renesansni zamah, tj. »nostalgiju za najstarijim svjedočanstvom«, a zamijenili su ga više učeni, a manje religiozni pristupi Svetom pismu.

U radu se propituju različiti interesi za hebrejski jezik i književnost kod predstavnika katoličke, luteranske i reformacijske struje. Zatim se pokušava dati pobliži uvid u elemente kršćanskoga hebraizma u hrvatskim zemljama, osobito u Istri i na područjima u blizini Venecije, Slovenije i Mađarske, dok se među hrvatskim učenjacima na prvom mjestu razmatra Vlačić, ali i nekoliko drugih. Napokon, postavlja se pitanje zašto u inače snažnoj hrvatskoj renesansnoj kulturi kršćanski hebraizam nije uzeo jačega maha. Je li »gađenje prema današnjici«, koje je tako snažno poticalo humaniste da u potrazi za starijim i boljim istinama urone duboko u latinske, grčke i napokon hebrejske izvore, bilo drugačije doživljeno kod hrvatskih humanista? Ili je zapreka razvoju kršćanskoga hebraizma bila vrlo složena povijesna, politička, religijska i jezična situacija u Hrvatskoj u 16. st.?

Dr. Henry R. Cooper, Jr., bio je profesor na Sveučilištu u Indiani (Bloomington) i na Sjeverozapadnom sveučilištu (Evanston, Illinois); u mirovini je od 2010, nakon 36 godina rada. Na Sjeverozapadnom sveučilištu predavao je ruski i poljski jezik i književnost; na Sveučilištu u Indiani središte njegova zanimanja postali su južnoslavenski i balkanski jezici, književnosti i kulture te staroruska književnost. Osim toga, na Sveučilištu u Indiani bio je ravnateljem Ruskoga i istočnoeuropskog instituta (jednog od najvećih takve vrste u SAD), zatim dekan za međunarodne programe i predsjednik Odjela za slavenske jezike i književnosti. Među njegovim ponajvažnijim knjigama jesu prvi potpun životopis Francea

Prešerna na engleskom (1981), cjelovit prijevod Marulićeve *Judite* na engleski (1991), dvojezično izdanje najznačajnijih Prešernovih pjesama (zajedno s Tomom M. S. Priestlyjem, 1999), opsežna studija o nastanku crkvenoslavenske Biblije (2003) te antologije slovenske (2003), bugarske (s Ivanom Mladenovim, 2007) i hrvatske književnosti (2011). Objavio je više od 60 znanstvenih radova u raznim znanstvenim publikacijama. Dobitnik je *Ordена Jugoslavenska zastava sa zlatnom zvijezdom* (1989), *Zahvale Vlade Republike Slovenije* (1992), *Nagrade John W. Ryan za međunarodne zasluge* (Sveučilište u Indiani, 1994) i *Priznanja za posebne zasluge* Ruskoga i istočnoeuropskog instituta (2012). K tome, 1995. izabran je za dopisnoga člana Slovenske akademije znanosti i umjetnosti.

Šime Demo i Jan Šipoš
Hrvatski studiji, Zagreb
MARULIĆEVI LINGVISTIČKI IZLETI

Iako je jezikoslovlje kao sasvim autonomna disciplina staro – ovisno o gledištu – tek stoljeće ili dva, refleksija o jeziku postoji otkad je jezika samog. U starijim je razdobljima bavljenje jezikom najčešće bilo pragmatične naravi – usmjereno npr. na prevladavanje jezičnih barijera – no ni filozofski ili ideološki motivirano teoretiziranje nije bilo iznimka. Obilan, raznolik, višejezičan i učen opus kao što je Marulićev predstavlja zanimljiv korpus za promatranje istočnojadranskih refleksa srednjovjekovnih kršćanskih i humanističkih glotoloških nazora. U kojim se Marulićevim djelima pronalazi metagovor, kakve oblike on poprima, na koje se razine opisa odnosi, koliko je učestao i prijemčiv u pojedinim književnim vrstama, koja mu je svrha, iz koje svjetonazorske tradicije dolazi – tim će se i drugim pitanjima koja se u ovome kontekstu nameću pozabaviti ovo izlaganje.

Dr. Šime Demo (Rijeka, 1979), docent na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, diplomirao je klasičnu filologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2002), gdje je i doktorirao na temi *Valentnost glagolâ u hrvatskim gramatikama latinskoga* (2008, mentor Ivo Pranjković, komentor Mate Križman). Radio je kao asistent na Hrvatskom institutu za povijest (2004-2010) i kao docent na Hrvatskim studijima (od 2010), gdje je od 2002. do 2010. držao nastavu kao vanjski suradnik. Usavršavao se u Rimu (2007) i Leuvenu (2011-2012). Područja su mu interesa latinska sintaksa, semantika i pragmatika, novolatinski jezik i diskurs, povijest nastave latinskoga, latinska gramatikografija, suvremeni latinski.

Jan Šipoš (Zagreb, 1988), prvostupnik filozofije i latinskoga jezika (Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet Družbe Isusove i Hrvatski studiji, 2010) i student diplomskog studija Hrvatskog latineta na Hrvatskim studijima, akademsku godinu 2008/2009. proveo je u akademiji *Vivarium novum* u Italiji, dok je akademske godine 2010/2011. djelovao kao demonstrator na Hrvatskim studijima. Godine 2011. pohađao je intenzivni program naprednog latinskog u SAD-u pod vodstvom Reginalda Fostera.

László Jankovits
Sveučilište u Pečuhu
PJESMA JANA PANONIJA O ANDROMEDI KAO *ETHOPOEIA*

Pjesma Jana Panonija koja u tradiciji nosi naslov *Verba Andromedae, pugnante adversus cetum Perseo* donosi riječi mitske etiopske kraljevine koje ona, privezana za stijenu kao žrtva morskoga čudovišta, izgovara gledajući junaka Perzeja kako se s njime bori. Svrha je ovoga rada pokazati ulogu različitih antičkih izvora u nastanku pjesme. Osim što su iz djela antičkih pjesnika preuzeti pojedini izrazi i ideje, generički predložak za Janovu pjesmu mogla su ponuditi tri helenistička retorička priručnika što ih je on susreo za vrijeme svojega školovanja.

Mit o Andromedi iznesen je sažetije ili opširnije kod Higina, Ovidija i Manilija. Prema raspravi *De ordine docendi ac studendi*, što ju je sastavio Janov nekadašnji školski drug i kasnije nasljednik na profesorskom mjestu u njihovoj školi Battista Guarini, svi su ti autori pripadali školskoj lektiri. U Higinovu djelu *Fabulae* nalazi se samo sažetak mita. Najdetaljniji prikaz daju Ovidijeve *Metamorfoze* (4,665-739); no Ovidijeva priča usredotočuje se na Perzejeve riječi i djela, dok Andromeda ima podređenu ulogu. S obzirom na Janovu zamisao, najvjerojatniji je izvor Manilijev *Astronomicon* (5,538-631), jer taj pjesnik daje detaljniji opis Andromedine sklonosti prema Perzeju. Slično kao u Janovoj pjesmi, u Manilijevoj verziji mita snažno je naglašena Andromedina sklonost prema vlastitoj žrtvi.

Ipak, unatoč očitim sličnostima, ti izvori ne daju ključ za kompoziciju pjesme. Kao na mnogo mjesta u Janovu djelu, kao sredstvo obradbe mitološke teme mogla je poslužiti retorička vježba – *ethopoeia*, govor koji osobu predstavlja kroz njezine riječi. (...)

U radu se analizira Janova pjesma kao podvrsta takve vježbe, tj patetična *ethopoeia*, koja prikazuje trenutne provale osjećaja dotične osobe, što ih često prouzrokuje kakav neočekivan događaj. *Ethopoeia* može biti monolog ili obraćanje drugoj osobi. Jan kombinira ta dva postupka i uvodi druge retoričke tehnike. U prvom dijelu kroz Andromedin monolog daje usporedbu prošle i sadašnje situacije, a u drugom dijelu slijedi njezino obraćanje Perzeju. U tom obraćanju ona rabi topose o osobama da bi pokazala kako njezin spas nije vrijedan toliko da bi junak zbog toga riskirao svoj život; istodobno, govor je uređen prema retoričkom postupku *remotio*. Za razliku od redovitog postupka kojim se služi *ethopoeia*, u završnom dijelu govora Andromeda ne najavljuje buduće događaje. Jan ostavlja kraj borbe otvorenim, da bi naglasio ljubavnu strast koja nadvladava strah: kakva

god bila njezina sudbina, junakinja pjesme priželjkuje samo da junak kojeg je iznenada zavoljela preživi.

Dr. László Jankovits doktorirao je i habilitirao na Sveučilištu u Segedinu. Radi kao docent na Odsjeku za povijest klasične književnosti i proučavnje komparativne književnosti na Filozofskom fakultetu u Pečuhu. Glavna područje njegova znanstvenog ineteresa jesu starija mađarska književnost i novolatinska književnost 15. stoljeća. Objavio je knjigu *Accessus ad Janum: The Traditions of Interpretation in the Poetry of Janus Pannonius*. Tema njegovih sadašnjih istraživanja jest pjesništvo Jakova Pizona (*Jacobus Piso*).

Neven Jovanović
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
ZADARSKI SLON I KOMARAC – POLEMIKA
NARDINA CELINESEA I PALADIJA FUSKA OKO 1510.

Prije deset godina (2003) upozorio je Lorenzo Calvelli da je ponovo pronađen kodeks s latinskim sastavcima Nardina Celinesea, talijanskog humanista porijeklom iz Maniaga (Friuli). Nardinov se rukopis danas nalazi u Osimu, u Knjižnici Instituta Campana (Biblioteca Istituto Campana, ms. 18. L. 13). Ovaj je kodeks za povijest hrvatskog humanizma zanimljiv zato što je Nardino Celinese bio *magister publicus* u Zadru otprilike u razdoblju 1508-1521, te je nekoliko sastavaka u izravnoj vezi sa Zadranima poput Paule i Saladina Soppe, Kornelije Detrico, Bernardina Gallellija, Paladina Benje, Federika Grisogona, ali i sa Šibenčaninom Ilijom Tolimerićem, Dubrovčaninom Ilijom Crijevićem, mletačkim kapetanom Zadra Augustinom Mulom, te s kolegom po pozivu, mjesnim zadarskim učiteljem Paladijem Fuskom. Upravo nas odnos dvojice učitelja ovdje posebno zanima, budući da se radi o višekratno spominjanoj, ali dosad nedovoljno razjašnjennoj polemici. U njoj je, pokazuje se, bitnu ulogu igrala antička književna baština; posvađani su humanisti u raspru upleli Vergilija, Makrobija, Plinija Starijeg, Auzonija, Marcijala, aleksandrijske gramatičare i još neke. Izlaganje će opisati tekstove od kojih se polemika sastoji (četiri epigrama i četiri prozna pisma), identificirati ondje citirane antičke tekstove i autore te interpretirati retoričku funkciju antičkoga nasljeđa. Na koncu, naznačit ćemo što iz polemike možemo zaključiti o humanističkoj kulturi Zadra početkom 16. stoljeća.

Dr. Neven Jovanović, latinist, izvanredni je profesor na katedri za latinski jezik i rimsku književnost Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Doktorirao je s temom *Problemi uspostave novolatinske stilistike na primjeru Marulićeva*

»Evanđelistara«. Objavio više studija o Maruliću u godišnjaku *Colloquia Maruliana*, u kojem je suurednik, kao i u ediciji *Sabrana djela Marka Marulića*, za koju je u svesku Latinska manja djela II. priredio *Regum Delmatie atque Croatiae gesta* (Split, 2011). Osim Marulićem, bavi se hrvatskim pravnim piscima 18. stoljeća te problemima izdavanja novolatinskih tekstova. S grčkoga je preveo dvije Euripidove drame (*Heraklo* i *Alkestida*, 2004) i Eshilovu trilogiju *Orestija* (2006). Objavio knjigu kolumna što ih redovno tiska u *Zarezu* pod naslovom *Noga filologa* (Zagreb, 2006) i *Stilističko čitanje Marulićeva Evanđelistara* (2011). Područje interesa: stilistika, književna i uporabna latinska proza, didaktika latinskog jezika, humanistička informatika. Voditelj je projekta *Digitalizacija hrvatskih latinista*.

Branko Jozić
Marulianum, Split

DVA LIKA MARULIĆA: ODNOS PREMA ANTIČKOM NASLIJEĐU

S pravom kažemo da je Marulić istaknuta figura ne samo splitskoga nego i europskog humanizma. Svojim zanimanjem za starinu, oduševljenošću i mjerom u kojoj je ovladao antičkim naslijeđem on doista pokazuje odlike renesansnog čovjeka. Međutim, njegov odnos prema antici nije jednoznačan, pa se pred nama ukazuju dva naizgled nespojiva Marulićeva lika. Jedan Marulić proučava i tumači antičke spomenike, nabavlja, čita i ekscerpira djela poganskih autora. Uz to piše »po zakonu starih poet«, u koje se ugleda kad je riječ o poetici, temama, motivima i izrazu. Takvo ugledanje osobito je očito u izravnom navođenju, u nizu posuđenih sintagma, u leksičkom izboru te u mnogim namjernim ili podsvjesnim reminiscencijama. Kod drugog pak Marulića, umjesto adorativnog odnosa prema »drevnim i svetim pjesnicima« nailazimo na programatski otklon od Rimljana i Grka, pa čak i na otvoreno, borbeno neprijateljstvo. U izlaganju će se najprije razmotriti različite struje što se u renesansi pojavljuju kad je riječ o antičkoj baštini, a zatim će se, na temelju primjera iz Marulićevih djela, pokušati odgovoriti na pitanja koja otvara njegov neujednačen odnos prema klasicima.

Mr. Branko Jozić magistrirao je na *Augustinianumu* u Rimu 1991. Od 1995. radi u *Marulianumu*. Objavio knjige: *Problem religijske netolerancije* (1995) i *Riječ u slici* (2009); Zajedno s Bratislavom Lučinom *Bibliografija Marka Marulića. Prvi dio: tiskana djela (1477-1997)* (1998). Autor je više studija o Maruliću u godišnjaku *Colloquia Maruliana*, više knjiga prijevoda te članaka s religijsko-filozofskog i kulturološkog područja.

Péter Kasza
Sveučilište u Segedinu
*LUPUS IN ELEGIA. O KNJIŽEVNOM OKOLIŠU U KOJEM SU NASTALE
QUERELAE MIHOVILA VRANČIĆA*

Hrvatski humanist Mihovil Vrančić napisao je oko 1528. dvije dulje elegije koje obje nose naslov *Querela Hungariae in Austriam*. Zanimljivost ovih pjesama leži u tomu što su one prve predstavnice književnoga žanra *querela* u Mađarskoj, žanra koji je postao vrlo popularan u kasnijim desetljećima 16. st. Na prvi pogled, pjesme se čine tek školskom vježbom mladoga humanista obrazovana u Krakovu, koja se temelji na toposima, no pobliže ispitivanje njihova književnog okoliša daje točniji dojam. Elegijama je cilj obrana hrvatsko-mađarskoga kralja Ivana Zapolje od optužaba njegova habsburškog suparnika. U njima vuk simbolizira kralja – što je očito zna li se da se lik vuka pojavljuje u grbu obitelji Zapolja. No je li to jedini razlog?

Postoji više pjesma iz toga razdoblja što su ih napisali prohabsburški pjesnici u kojima se kralj Ivan žestoko napada (npr. pjesme što ih je pisao šlezjski humanist *Georgius Logus*); zajedničko je svojstvo tim satirički intoniranim pjesmama da se u njima Zapolja prikazuje kao divlji i krvožedni vuk. Uvjeren sam da je mladi Vrančić pisao svoje elegije znajući za te satire i da je želio uzvratiti na njihov izazov. Imamo li na umu da je amblem Zapolje također prikazivao vuka, a prema Paulu Gioviju amblem je načinio Stjepan Brodarić, koji je sastavio i *motto*, onda vidimo kako su hrvatski humanisti iz kruga Ivana Zapolje i na književnom i na likovnom planu nastojali obraniti svojega vladara pred habsburškom propagandom.

U skladu s rečenim, cilj je mojega rada smjestiti podrijetlo dviju Vrančićevih elegija u književni i vizualni kontekst, čime će se nadopuniti izlaganje mojega kolege Györgya Palotása, koji će Mihovilove elegije analizirati iz žanrovskoga gledišta.

Dr. Peter Kasza (1974) rođen je u Segedinu u Mađarskoj. Od 1993. do 1999. studirao je povijest i latinski jezik na sveučilištu u rodnom gradu. Doktorirao je s temom *Život i književna djelatnost Sjepana Brodarića* (2008). Od 2009. radi kao docent na Odsjeku za klasičnu filologiju i novolatinske studije na Sveučilištu u Segedinu. Glavno mu je područje istraživanja srednjoeuropski humanizam 16. stoljeća. Prošle je godine objavio kritičko izdanje Brodarićevih pisama, koja je sabrao, uredio i popratio komentarom. Sad radi na monografiji posvećenoj Brodarićevoj političkoj i književnoj djelatnosti. Osim toga, njegovi istraživački interesi uključuju humanističku historiografiju i političku promidžbu tzv. Zapoljina doba (1526-1540).

Milenko Lončar
Odjel za klasičnu filologiju Sveučilišta u Zadru
PISMOM PROTIV NEPOŽELJNIH ČITATELJA (II):
KODIRANA PORUKA ANTUNA VRANČIĆA

Lanjski je prilog o kodiranim porukama braće Vrančićâ ostao nedovršen, jer ona Antunova nije bila dešifrirana. Rješenju nije vodila ni bosančica ni glagoljica ni Mihovilovi znakovi. Nisu pomogle ni metode rabljene pri odgonetanju Mihovilovih skrivenih obavijesti. Ni pokušaji da se prepozna početna riječ nisu uspjeli. Prva četiri i šesti znak različiti su, a peti i sedmi jednaki, no pretragom Antunova obiteljskog epistolarija nije pronađena zadovoljavajuća riječ ili sintagma. Neplodnom se pokazala i pretpostavka da bi se na temelju glavne rečenice mogao u nastavku očekivati participi futuri. Prethodeći latinski tekst završava riječima *quin breui*. A participi futuri karakterističan je po svom završetku te stoga lakše uočljiv. Preostalo je nadati se pogađanju neke riječi na temelju konteksta, koja bi bila ključ za čitavu poruku. Okolnosti u kojima Antun 1546. piše Mihovilu su te da se kao poslanik erdeljske kraljice Izabele nalazi na dvoru francuskog kralja Franje I. i očekuje skori uspjeh, dok je Erdelj pod stalnim pritiskom Turaka, Austrije i protestantizma. I doista, ključ se krio u latinskom imenu Antunove druge domovine koje glasi *Transsilvania*. No sadržaj poruke je zapravo prilično uopćen: Antun se nada da će uskoro poslati glasnika u Erdelj s velikim vijestima. Zacijelo je bio preoprezan diplomat da bi privatnom pismu povjeravao najvažnije detalje.

Dr. Milenko Lončar izvanredni je profesor i pročelnik Odjela za klasičnu filologiju na Sveučilištu u Zadru. Studij klasične filologije završio je 1978. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Doktorirao je 2002. na Filozofskom fakultetu u Zadru radnjom *Filološka analiza Porfirogenetovih vijesti o Hrvatima*. Osim bizantologijom bavi se srednjovjekovnim latinskim natpisima. Ktomu vodi projekt izdavanja rukopisa Petra Perencana, zadarskog bilježnika iz druge polovice 14. stoljeća.

Bratislav Lučin
Marulianum, Split
ANTIKA U DŽEPNOM FORMATU: *CODEX MISCELLANEUS JURJA
BENJE I PETRA CIPIKA (MARC. LAT. XIV 124 [4044])*

Često spominjan, ali gotovo posve neproučen, kodeks Jurja Benje i Petra Cipika jedan je od najvažnijih dokumenata ranoga hrvatskog humanizma. Nakon pionirskih prinosa Theodora Mommsena (1873) i Giuseppea Prage (1932), njegov pouzdan, ali ne posve iscrpan opis dao je Pietro Zorzanello (1985).

U ovom radu dat će se cjelovit kodikološki opis i potpun popis sadržajnih sastavnica rukopisa. Prvi njegov dio čini djelo Pseudo-Seksta Aurelija Viktora *De viris illustribus urbis Romae*, što ga je 1435. prepisao Zadranin Juraj Benja. Primivši od zadarskoga humanista i svojega prijatelja rukopis na dar, Trogiranin Petar Cipiko nastavio je između 1435. i 1440. u njega unositi razne tekstove: pisma iz Ciceronove, Pseudo-Plutarhove i Pseudo-Hipokratove korespondencije; izvratke iz djelâ Aula Gelija, Jeronima, Klaudija Ptolemeja, Makrobija i drugih pisaca; *differentias verborum* (parove latinskih sinonima s kratkim tumačenjem razlika u značenju); latinske i grčke natpise, itd. U formalnom i sadržajnom pogledu posrijedi je tipičan humanistički *codex miscellaneus*, koji se posve uklapa u tipološki opis što su ga za takve rukopise dali Sebastiano Gentile i Silvia Rizzo (2004). Zbog malena formata, a još više zbog karaktera i redosljeda zapisa, čini se da je posrijedi svojevrсна Cipikova radna bilježnica, humanistički *vademecum*.

Već je zapaženo da su Cipikovi prijepisi natpisa veoma važni za ranohumanističku epigrafiju, no analiza kodeksa u cjelini pokazuje da on pruža dragocjen uvid u cirkulaciju antičkih tekstova između dviju jadranskih obala i, napose, u raspon humanističke lektire Petra Cipika. Osim toga, ovo istraživanje ukazuje na to da je razmjena tekstova između dvaju ranih kolekcionara antičke pisane baštine, Jurja Benje i Petra Cipika, bila još intenzivnija nego što smo dosad znali. Odavno je uočeno da je kodeks nakon Petrove smrti došao u posjed Bernarda Bemba, koji je u njega unio nekoliko vlastoručnih bilježaka. No proučavateljima je promaknulo da se u njemu nalazi i jedna bilješka Petra Koriolanovića (*Petrus de Coriolanibus*); ona nuka na zaključak da o povijesti kodeksa još nije kazana posljednja riječ.

Dr. Bratislav Lučin rođen je u Splitu 1956, diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zadru, magistrirao i doktorirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (naslov disertacije: *Jedan model humanističke recepcije klasične antike: In epigrammata priscorum commentarius Marka Marulića*, 2011). Od 1986. urednik je u Književnom krugu Split, od 1995. voditelj je *Marulianuma*. Suurednik je godišnjaka *Colloquia Maruliana* i glavni urednik edicije *Sabrana djela Marka Marulića*. Objavio *Bibliografiju Marka Marulića. Prvi dio: tiskana djela (1477-1997)* (sa B. Jozićem, 1998), priredio izbore iz Marulićeva opusa na hrvatskom, engleskom, njemačkom i španjolskom, *Marulićev opis Splita* (2005), *Život Marka Marulića* Frane Božićevića (2007), izbor iz djela Mirka Tomasovića (*Domaća tradicija i europski obzor*, 2009); autor je knjige *Iter Marulianum: od Splita do Venecije tragovima Marka Marulića* (2008). Sa D. Novakovićem za *Sabrana djela Marka Marulića* priredio je i preveo *Latinske stihove* (2005). Dobitnik je godišnje nagrade »Mate Ujević« Leksikografskog zavoda »Miroslav Krleža« (1999, sa B. Jozićem) i godišnje nagrade »Iso Velikanović« za najbolji prijevod u 2005. godini (2006, sa D. Novakovićem).

Irvin Lukežić
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
OBNOVA CICERONSKOGA MITA O UČENOJ DOKOLICI
U HRVATSKOJ RENESANSNOJ TRADICIJI

Jedan od prvih Rimljana koji će uspjeti uspostaviti ravnotežu između dokolice i rada, između *otiuma* i *negotiuma*, bio je Marko Tulije Ciceron, glasoviti govornik, filozof, državnik i pisac. Zahvaljujući svojoj velikoj slavi, učenosti i popularnosti Ciceron je postao tvorcem novog rimskoga mita o učenoj dokolici. Njegova glasovita izreka *otium cum dignitate* imala je značaj preporuke namijenjene časnim i odgovornim ljudima. Prema Ciceronu dobar čovjek (*vir bonus*) trebao se, pored svojih profesionalnih poslova i dužnosti, ozbiljno posvetiti studijama, pisanju, prisnoj i eruditskoj konverzaciji, meditaciji, nalaženju vremena za obitelj i prijatelje, boraviti povremeno na ladanju. Ciceron je svojim suvremenicima preporučio učenu dokolicu radi njihova osobnoga humanističkoga razvitka. Kao i svemu ostalome, i tome duhovnom usavršavanju treba pristupati uvijek odmjereno i umjereno, kako bi one doveo do očekivanih rezultata.

Potkraj srednjega vijeka u okolici Dubrovnika, između Trogira i Splita, te po susjednim dalmatinskim otocima pojavila se dotad nepoznata kultura građenja gospodskih ljetnikovaca, čime se stao otvarati jedan novi prostor individualne slobode. Dakako, ta sloboda bijaše privilegijem samo vrlo imućnog gradskoga patricijata i vlastele, kojima će taj vid kulture pružiti mogućnost dokazivanja vlastite materijalne moći, bogatstva i ukusa, ali i postati dijelom samosvijesti, identiteta, pogleda na svijet, načina razmišljanja i ponašanja. Bili su ti objekti na neki način duhovni i arhitektonski nasljednici starih rimskih ljetnikovaca koji bijahu nekada razasuti i po istočnoj obali Jadrana, od Istre do južne Dalmacije. Povlačenje u idilični mir osame bio je običaj koji su nje govali mnogi humanistički pisci. Jedan od najranijih primjera za to pruža trogirski humanist Koriolan Cipiko, koji se u svom ladanjskom kaštelu posvećuje čitanju i obrađivanju vrta. Poznato je da se Marko Marulić kao šezdesetogodišnjak bio povukao iz gradske vreve rodnoga Splita radi meditacije i književnoga rada na imanje svoga prijatelja i kuma don Dujma Balistrilića, smješteno u uvali Nečujam na otoku Šolti. Brojni su i slavni bili hvarski i dubrovački književnici koji su slijedili plemenite zasade rimske učene dokolice. Među istaknutim poklonicima ove prakse nalazimo Petra Hektorovića, Hanibala Lucića, Iliju Crijevića, Sabu Bobaljevića Glušca, Nikolu Vitova Gučetića i mnoge druge njihove suvremenike. Stoga je opravdano govoriti

o obnovi drevne ciceronske tradicije njegova slavnoga Tuskuluma u Dalmaciji tijekom petnaestog i šesnaestog stoljeća.

Dr. Irvin Lukežić rođen je u Rijeci 1961. godine, diplomirao je na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Rijeci, gdje trenutno radi kao redoviti profesor. Bavi se publicističkim, kritičkim i esejističkim radom. Objavio je dvadeset knjiga: *Fijumanske priče* (1991), *Grobnički biografski leksikon* (1994), *Mario Schittar* (1995), *Ivan Fiamin* (1996), *Proza u gradišćanskih Hrvata* (1997) *Gradišćanskohrvatska književnost* (1998), *Liburnijski torzo* (1999), *Knjigu brašćine Sv. Marije Tapačke u Grobniku* (2002), *Riječke glose* (2004), *Povijest riječkih konzulata* (2004), *Nebo nad Kvarnerom* (2005), *Ogledalo bašćinsko* (2006), *Glazba Trsat 1906.-2006.* (zajedno s Lovorkom Ruck, 2006), *Fluminensia Slovenica* (2007), *Riječki kvartet* (2008), *Robert Whitehead – engleski tvorničar torpeda iz Rijeke* (2010), *Književno-povijesne vedute* (2010), *Fluminensia Slovenica* (prijevod na slovenski jezik, 2011), *Ferruccio Busoni. Faust iz Toscanne* (2011), *Adonisova sjena. U spomen Johnu Keatsu* (2012). Za knjigu *Grobnički biografski leksikon* nagrađen je Nagradom Općine Jelenje za 1994. godinu. Dobitnik je Nagrade Grada Rijeke za 2006. godinu za poseban doprinos izučavanju kulturne povijesti grada.

Maja Matasović i Ana Oreški

Hrvatski institut za povijest / Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

ANTIČKO I KRŠĆANSKO

U EPU *DE VITA ET GESTIS CHRISTI* JAKOVA BUNIĆA

Ep *De vita et gestis Christi* Jakova Bunića prvi je humanistički ep zapadnoeuropske književnosti koji je u stihove pretočio Novi zavjet. To se djelo uklapa u tadašnje protureformacijsko djelovanje Crkve, kao i u tadašnja načela humanizma, što se očituje u spajanju kršćanske teme i ideja s vokabularom, formom i motivima rimske književnosti. Bunić dobro poznaje svoju građu i teorijski teološki okvir, budući da je glavna zadaća njegovog djela protureformacijska: prenošenje publici temeljnih katoličkih načela i objašnjenja evanđeoskih misterija u svrhu poučavanja, a to se poučavanje odvija u tada modernim okvirima antičke književnosti. Upravo istraživanjem toga spoja bavit će se ovaj rad.

Cilj je istražiti do koje je granice to stapanje provedeno, i postoje li neka ograničenja, tj. pravila što se od antičkog nasljeđa smije, a što se ne smije uspoređivati s kršćanskim. Naime, u epu nalazimo neke pojave koje se ne čine spojive s katoličkim svjetonazorom, kao što su apstraktni pojmovi *Milosrđe* i *Pravda* koji se spominju kao božanstva. Boga se naziva *regnator Olympi*, pa čak i *Iuppiter*, dok se Sotonu izjednačava s Orkom, kao i pakao s antičkim podzemnim svijetom. Iako je Bunićev ep poticao papa Leon X., koji je naručio i Vidinu *Kristijadu*,

objavljenju dvije godine kasnije, može se pretpostaviti da je većina Bunićevih ideja o tome kako prepričati zgrade iz Isusova života njegova vlastita te stoga vrijedna proučavanja. Treba pogledati i koliki je utjecaj raznih književnih tradicija i prikaza izvan Svetog pisma, koliko je u biblijske slike uneseno fikcije i osobnog iskustva, budući da je Bunić kao trgovac mogao iz prve ruke opisivati gradove i putovanja po moru. Koliko je, s druge strane, Bunić dosljedan ustaljenoj kršćanskoj ikonografiji (primjerice, prikazu Duha Svetoga kao golubice ili plamena) i terminologiji (primjerice, jeziku i slikama kojima se, osobito kod Izaije, najavljuje dolazak Mesije)? Nesumnjivo je da Bunić vrlo dobro poznaje svoje epske uzore, pogotovo Vergilija i Ovidija, čiji se odjeci nalaze u cijelom djelu. Ono što nam proučavanje navedenih pitanja o principima sklapanja antičkog i kršćanskog još može donijeti, možda je odgovor na pitanje jesu li sva ta antička terminologija, metaforika i forme jednostavno iskazivanje učenosti, praćenje tadašnjih književnih i civilizacijskih trendova, ili doprinos životnosti prikaza života i djelovanja najznačajnije osobe kršćanskog svijeta?

Dr. Maja Matasović završila je studij klasične filologije i doktorirala na temi kronologije najstarijih latinskih posuđenica u hrvatskom. Zaposlena je u Hrvatskom institutu za povijest od 2004. na projektu *Civilna Hrvatska ranog novovjekovlja: društveno-kulturno-politički odnosi*. Bavi se proučavanjem odnosa Crkve i naroda, osobito u obrazovanju, na temelju crkvenih dokumenata 18. stoljeća: kanonskih vizitacija i samostanskih kronika. Također surađuje na studiju hrvatskog latiniteta Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, gdje između ostalog drži kolegij *Hrvatski humanistički ep*.

Ana Oreški studentica je 2. godine diplomskoga studija na Odjelu za hrvatski latinitet na Hrvatskim studijima, a ujedno je i apsolvantica na Studiju kroatologije. Posebno je zanimaju renesansni latinski pisci i renesansna sakralna glazba. Godine 2012. prisustvovala je Marulićevim danima u Splitu, u sklopu studentskih radionica za upoznavanje osnova kodikologije. Izvan studijskih obveza bavi se prevođenjem hrvatskih latinističkih pisaca.

Divna Mrdeža Antonina
Odjel za kroatistiku Sveučilišta u Zadru
ANTIČKI AUTORI U LIRICI DINKA RANJINE

U zbirci *Pjesni razlike* Dinka Ranjine (Firenca 1563), heterogenost tematike i podrijetla pjesama bila je u nekoliko navrata predmetom zanimanja istraživača (npr. J. Torbarine, M. Kombola, S. Malinar, T. Bogdana). Dijelom je tematska raznolikost zbirke u vezi s Ranjininim poetičkim eklekticismom spram suvremenog mu ljubavnog pjesništva, ali u određenom je broju pjesama izravno potaknuta

autorovim programatskim odabirom antičke lektire. Razvidno je to u pjesamama svjetovne tematike koje su nastale pod utjecajem, makar i neizravnim, antičkih pjesnika. Budući da se autor deklarirao inovatorom na pjesničkom polju, istražiti će se u kolikoj mjeri, i kako, njegovi reformacijski postupci podrazumijevaju implementaciju antičkih uzora, koji su prije Ranjine relativno skromno participirali u hrvatskoj svjetovnoj lirici XVI. stoljeća. U tu svrhu usporedit će se instanciju tekstualnog subjekta u Ranjinim pjesmama antičke tradicije i u hrvatskih liričara starijih od Ranjine, koji su antiku suzdržano uvodili u hrvatsko pjesništvo. Posebice su, naravno, zanimljive pjesme ljubavne tematike s obzirom na mobilnost retoričkih sredstava u odnosu na pripadajući im etos, odnosno odvajanje retorike i komunikacijskoga aspekta lirike s obzirom na tekstualnu svijest.

Dr. Divna Mrdeža Antonina rođena je u Šibeniku 1960, gdje je završila srednjoškolsko obrazovanje. Studij kroatistike upisala na Filozofskom fakultetu u Zadru i diplomirala s temom »Lucićeva 'Robinja' kao renesansna drama« 1984. g. Doktorirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1998. obranivši disertaciju »Problem stiha u hrvatskim ranonovovjekovnim parafrazama psalama«. Od 1991. zaposlena na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zadru gdje danas kao izvanredni profesor predaje Stariju hrvatsku književnost te Osnove scenske umjetnosti. Od 1987. objavila je brojne znanstvene radove, među kojima »Aspekt stiha u Marulićevim prijevodima psalama«; »Retorički postupci u Marulićevim djelima na hrvatskom jeziku«; »Marulićev stih i hrvatska renesansna versifikacija«; »Problematika prijevodnoga stiha na primjeru talijanskoga prijevoda Marulićeve *Judite*«; »Petrarchismo di Dominko Zlatarić«; »Stih u pjesništvu Dinka Ranjine u kontekstu metrike petrarkističkoga pjesništva« te knjige: *Davidova lira u versih harvackih* (2004) i *Čitjuć i mnijuć. Od književnoga ranonovovjekovlja k novovjekovlju, s različitim motrišta* (2004), *Drukčiji od drugih? Nacionalni prostor u hrvatskoj književnosti* (2009).

György Palotás

Sveučilište u Segedinu

POLITIKA I KNJIŽEVNOST U ELEGIJAMA MIHOVILA VRANČIĆA

Starija mađarska književnopovijesna struka postupala je potpuno ahistorijski kada je pripadnike renesansne književnosti u Mađarskoj prisvajala samo kao Mađare (npr. Jan Panonije ili u naslovu imenovan Mihovil Vrančić) i smatrala da pripadaju samo povijesti mađarske književnosti. To je, međutim, bilo netočno. Tibor Klaniczay napisao je 1996: »Što u svoje vrijeme nije bilo razdjeljeno iz nacionalnoga gledišta, što je zajednička baština, to potomci nemaju pravo određivati kao isključivo nacionalno vlasništvo ovog ili onog naroda.«

Poljska zbirka izvora objavljena u 18 svezaka pod imenom *Acta Tomiciana* sadrži nekoliko suvremenih latinskih izvora o mađarskom kraljevstvu s početka 16. st. Zbirku je sastavio Stanisław Górski (1497–1572), tajnik krakovskoga nadbiskupa Piotra Tomickog. Glavinu joj čine zakonske odredbe, pisma, dokumenti o vanjskim poslovima i razni memorandum. U jedanaesti svezak priređivač je uvrstio i dvije pjesme iz velike količine neobjavljenih varšavskih rukopisa. Prvoj je naslov *Querela Hungariae de Austria*, a drugoj *Alia querela Hungariae contra Austriam*. Prema kratkom predgovoru što ga je sastavio Górski, pjesme je napisao »neki *Michaël Wrantius Dalmata*«. Njega možemo identificirati kao hrvatskoga humanista Mihovila Vrančića (1507-1571) rodod iz Dalmacije, podrijetlom iz Bosne, koji je djelovao u Ugarskoj. U predgovoru možemo pročitati da je već s 15 godina bio učenik glasovitoga poljskog humanista Stanislausa Hosiusa (1504-1579). Prema spomenutom izvoru pjesme su napisane 1529, neposredno prije turskog napada na Beč.

Brojni motivi vezani uz topos *querela Hungariae* preuzeti su iz klasične latinske književnosti. Tako npr. topos »plodnost Panonije« (*fertilitas Pannoniae*) – ili uostalom Vrančićeva pohvalnica zavičaja, u drugom njegovu djelu, *Laus Dalmatiae* – pokazuju mnogo sličnosti s Ciceronovom pohvalnicom Sicilije (Cic. *in Verr.* 2,2,2-8). Renesansna književna djela oglédaju se, dakako, za Ciceronom kao za oponašateljskim uzorom; no i dio Vergilijevih *Georgika*, slavna pohvala Italije, također pripada često oponašanim predlošcima (Verg. *georg.* 2,136-176). Pritužba i gorka intonacija pjesama, kao i njihova struktura, očituju i utjecaj Oviđijeva djela (*Heroides*).

Vrančićeva djela mogu ponuditi zanimljivu građu ne samo iz gledišta proučavanja književne povijesti ili topike nego – osobito kad je riječ o mađarskoj povijesti – osvjetljaju težak put Ivana Zapolje u vanjskoj politici, ideološku pozadinu tursko-ugarskoga saveza iz 1528. i unutarnje političke razdore ugarskoga plemstva. Ove elegije pripadaju među malobrojna književna djela koja se bave Zapoljom i njegovom vanjskom politikom, te su u mnogočemu za svoje vrijeme jedinstvena djela.

György Palotás (1986) na Sveučilištu u Segedinu diplomirao je povijest (2010) te mađarski i latinski (2012). Na tom je sveučilištu diplomirao povijest i postao magistrom mađarskog i latinskog jezika. Bavio se najprije književnom teorijom (poglavito naratologijom), a zatim ratnim umijećem u antici (u svezi s taktičkim priručnicima Flavija Arijana). Doktorand je na Doktorskom studiju književnosti Sveučilišta u Segedinu u potprogramu novolatinske književnosti. Radi na Odsjeku za klasičnu filologiju i novolatinsku

književnost. Glavno mu je područje interesa političko i književno djelovanje humanista s južnoslavenskoga područja koji su djelovali na dvoru Ivana Zapolje, osobito Ivana Stalića te Antuna i Mihovila Vrančića.

Franz Posset

Beaver Dam, Wisconsin, SAD

»STIJENA«. TEOLOŠKO NASLIJEĐE MARKA MARULIĆA
I TUMAČENJE *Mt* 16,18: »TI SI PETAR-STIJENA
I NA TOJ STIJENI SAGRADIT ĆU CRKVVU SVOJU«

Laički teolog iz Splita, Marko Marulić, pokazuje izrazito zanimanje ne samo za naslijeđe klasične, poganske antike nego i za baštinu crkvenih otaca i Svetog pisma. Svojom filozofskom i teološkom usredotočenošću i vraćanjem biblijskoj i patrističkoj teologiji on se čvrsto uklapa u širu sliku pokreta *devotio moderna* i renesansnoga humanizma 15. i 16. st. Marulić pripada pokretu kojemu je načelo povratak k izvorima (*ad fontes*). Trosveščano izdanje njegova *Repertorija* sjajno je svjedočanstvo toga povratka. To djelo tvori njegov klasični, biblijski i patristički repertoar, koji će se ovdje razmatrati zajedno s njegovom latinskom Biblijom iz 1489. Središte naše pozornosti bit će usmjereno na biblijsko i ranokršćansko naslijeđe u Marulićevim latinskim djelima, i to s obzirom na jedan od najprije-pornijih redaka čitava Novog zavjeta, *Mt* 16,18, i na značenje riječi »stijena«: »A ja ti kažem: Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju.« Postoje tri osnovne mogućnosti za tumačenje »stijene«: (a) Petrova osoba, (b) Petrova vjera, kojom je on Isusa priznao Kristom, Sinom Božjim, ili (c) sam Isus Krist kao Stijena. Marulić, kao kristocentričar, priklanja se tradicionalnom tumačenju »stijene« kako ga su ga tijekom stoljeća namrijeli crkveni oci i naučitelji. Ideja da bi stijena u *Mt* 16,18 bio Petar postala je raširenom u Katoličkoj crkvi tek tijekom protureformacije, no taj je pogled potpuno stran splitskom laičkom teologu.

Franz Posset je samostalni njemačko-američki znanstvenik. Diplomirao je teologiju na Sveučilištu u Tübingenu i potom na Marquette University (Milwaukee, SAD). Radove je objavljivao u katoličkim i luteranskim časopisima; suurednik je *Luther Digest, An Annual Abridgment of Luther Studies*. Autor je više knjiga, među kojima *Pater Bernhardus: Martin Luther and Bernard of Clairvaux* (1999), *The Front-Runner of the Catholic Reformation: The Life and Works of Johann von Staupitz* (2003), *The Two-Fold Knowledge... from the Works of Bernard of Clairvaux* (2004), *Renaissance Monks: Monastic Humanism in Six Biographical Sketches* (2005). Trenutno se bavi renesansnim laičkim teolozima, uključujući i Marka Marulića i Johanna Reuchlina. Jedan od plodova tog rada jest i knjiga *Marcus*

Marulus and the Biblia Latina of 1489 (2013). Za rad »Polyglot Humanism in Germany c. 1520« u časopisu *Renaissance and Reformation* (2003) dobio je prvu godišnju nagradu *Natalie Zemon Davis Prize* (Kanada).

Vlado Rezar
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
GRČKI STIHOVI DAMJANA BENEŠE

U arhivu Franjevačkog samostana Male braće u Dubrovniku pod signaturnim brojem 78 pohranjena je autografna, nikad objavljena rukopisna zbirka pjesama latinista Damjana Beneše (1476–1539). Ukupno više od 8000 latinskih stihova »gradi« tri knjige epigrama, knjigu ekloga, dvije knjige lirskih pjesama, knjigu satira i nešto nerazvrstanih pjesama, uglavnom prepjeva. Naglašeno humanističkoj impostaciji ovog pjesničkog pothvata, koji u formalno-stilskom pogledu počiva na poetskim modelima iz klasične antike, ton daje i sedam Benešinih latinskih prepjeva grčkih epigrama iz zbirke *Anthologia Palatina*, prepjev podulje elegije Grgura Nazijanskog, te napose devet autorskih epigrama skladanih na grčkom. Ovo potonje, Benešina pjesnička produkcija na drugom jezičnom mediju humanizma, svojevrsni je *unicum* među sačuvanim opusima hrvatskih humanističkih pjesnika i zbog toga od važnosti za hrvatsku književnu i kulturnu povijest. Ipak, pjesme koje je još početkom 19. st., zbog teške čitljivosti i slabe razumljivosti, vrlo loše ocijenio skriptor Vatikanske biblioteke Girolamo Amati, a stoljeće kasnije javnosti tek ugrubo predstavio Benešin proučavatelj Đuro Körbler, do danas nisu ni prepisane, a kamoli detaljnije sadržajno, stilski i gramatički proučene. Ovo izlaganje stoga donosi rezultate upravo te osnovne, dosad izostale filološke obrade šezdesetak sačuvanih stihova Benešina grčkog pjesništva.

Dr. Vlado Rezar na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je klasičnu filologiju (1994). Nakon toga predavao je latinski i grčki jezik na klasičnoj gimnaziji, bio članom projekta »Hrvatska latinistička historiografija«, u okviru kojeg je dosad radio na prijevodima saborskih spisa iz 16. stoljeća; bavio se analizom djela dubrovačkog humanističkog historioografa Ludovika Crijevića Tuberoni. Doktorirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu disertacijom »*De morte Christi*« *Damjana Beneše: žanrovska interpretacija, kritičko izdanje i komentar* (2005). Na tom istom fakultetu izvanredni je profesor na Odsjeku za klasičnu filologiju. Za svezak *Latinska manja djela II.* edicije *Sabrana djela Marka Marulića* preveo je *Djela kraljeva Dalmacije i Hrvatske*.

Relja Seferović
Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku
ANTIČKI TEMELJI I SUVREMENA LUTANJA:
VJERA I VJERODOSTOJNOST U DJELU *HISTORIA RAGUSII*
IVANA RAVENJANINA

Humanist Giovanni Conversini *alias* Ivan Ravenjanin (1343-1408) privukao je interes naših istraživača još među historiografima Dubrovačke Republike, koji su u njegovu osebnom rukopisu sa zanimanjem pratili poglede jednog učenog stranca na kulturu življenja i mentalitet stanovnika grada pod Srđem. Zahvaljujući naporima kasnijih povjesničara, domaćih i stranih, sam Ravenjaninov lik portretiran je vješto i bogato, nudeći nam cjelovitu biografiju erudita, dvorjanina, učitelja i pisca koji je, nadasve vezan uz mletačko-padovanski kulturni krug, od 1384. do 1387. radio kao javni notar u Dubrovniku. Godine te službe potaknule su ga da neka osobna razočaranja i nezadovoljstva iznese u nevelikom tekstu formalno nazvanom *Historia Ragusii*, gdje nas umjesto tradicionalne događajnice dočekuje intimna autorova ispovijed upućena nepoznatom venecijanskom prijatelju, protkana sjajnim nitima antičke učenosti.

Na temelju danas postojećih izdanja sudimo da je srodan pristup obilježavao i druga Ravenjaninova djela, od uspomena na dane provedene uz padovanske velikaše do obilne korespondencije s drugim umjetnicima riječi. Međutim, upravo se kroz njegovu neobjavljenu *Dubrovačku povijest* javlja prirodna i nama bliska, lako razumljiva veza između tegobne svakodnevne prakse u notarijatu srednjovjekovne komune i misaonih uzleta do vječnih pitanja čudoređa, mira, nade i vjere, kamo je težio njegov nemirni, pustolovni, uvijek nezadovoljni duh. Pretjerani materijalizam koji je vidio u Dubrovniku svojeg vremena, odanost trgovini i stjecanju prolaznih dobara naveli su ga da zajedljivim primjedbama ismije svoje poslodavce i njihove podložnike, prezre prostodušnost puka, zanemari prirodnu ljepotu grada i okolice.

Ukoliko ovi osobno motivirani žalci narušavaju klasično pravilo o pisanju povijesti *sine ira et studio*, to je možda jedini primjer da je autor skrenuo s izabrane staze učenosti i promicanja antičkog duha. Izgradivši svoja etička načela gotovo podjednako na poganskim neoplatoničkim i stoičkim te judeo-kršćanskim nazorima, Ravenjanin je u potrazi za konačnim smirenjem pogledao onkraj zvijezda, želeći poljuljati vjeru u bližnjega nadomjestiti vlastitim oplemenjenjem. Zato se *Historia Ragusii* pomalja kao autorov intimni razgovor sa zatomljenom osobnošću,

štivo koje svojom slojevitošću izaziva raznovrsna tumačenja i predstavlja svojevrsni kamen-međaš uz same iskone klasične dubrovačke historiografije.

Dr. Relja Seferović rođen je u Dubrovniku 1975. Završio studij povijesti i latinskog jezika na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1998, a poslijediplomske studije povijesti srednjeg vijeka na Faculty of History Sveučilišta u Cambridgeu 2000, kao i na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2003. Doktorirao 2006. na Odsjeku za klasičnu filologiju istog fakulteta ocijenivši historiografski rad dominikanca Serafina Marije Crijevića i priredivši prvo kritičko izdanje djela *Prolegomena in Sacram metropolim Ragusinam*. Radnu karijeru započeo 1999. kao pripravnik u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, uredivši zbirku grbovnica. Od 2002. do 2004. zaposlen kao vanjski suradnik u Institutu za povijest umjetnosti, istražuje arhivsku građu o baroknoj umjetnosti i arhitekturi u Dubrovniku. Od 2004. stalno zaposlen u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku. Godine 2011. izabran u zvanje višeg znanstvenog suradnika. Izlagao na međunarodnim skupovima u Dubrovniku, Cresu, Zagrebu i Cambridgeu. Temeljne istraživačke interese vezuje uz proučavanje odnosa između države i Crkve, uz intelektualnu povijest srednjeg i razum novog vijeka i uz izdavanje latinskih tekstova.

Tamara Tvrtković

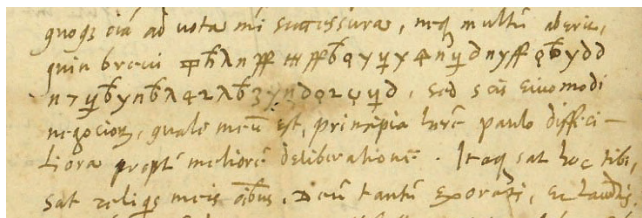
Hrvatski institut za povijest, Zagreb

ODJECI I UTJECAJ ANTIKE NA ŽANROVSKI INVENTAR
HRVATSKE LATINISTIČKE HISTORIOGRAFIJE

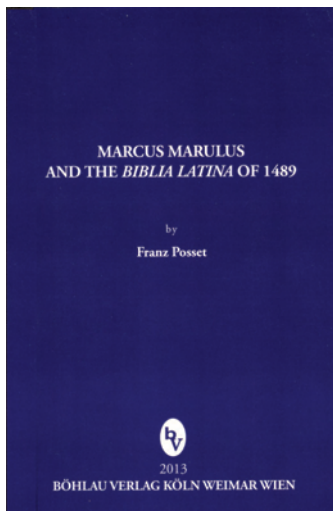
Opće je poznato da je antika od humanizma pa nadalje na najrazličitije načine utjecala na sve vidove umjetničkog i znanstvenog izražavanja. Već i samim pregledom žanrova hrvatskih latinista vidljiv je snažan utjecaj antike. U izlaganju će se pokušati pokazati koje žanrove iz antike preuzima i na koji način ih prilagođava, odnosno oblikuje u skladu sa zahtjevima svoga vremena jedna specifična »grana« hrvatskog latiniteta – historiografija. Prošlost se može uobličiti u različitim opsezima (od vrlo opširnog i ekstenzivnog oblika pa do krajnje sažetog, odnosno tek naznačenog) i na najrazličitije načine. S obzirom na činjenicu da se historiografija tek relativno nedavno izdvojila od književnosti i započela funkcionirati samostalno kao znanost, i načini uobličavanja prošlih događaja bili su iskazani pomoću najrazličitijih žanrova, ne nužno onih koje bismo danas definirali kao specifično historiografske. Historiografi osim u »klasičnim« žanrovima (*annales, historiae, commentarii, vitae*) svoja viđenja prošlosti iznose i u žanrovima posuđenim iz retorike (*oratio*), filozofije (*dialogus*), ali i iz ostalih područja. Na primjerima ponajviše prozaičnih djela, ali i djela pisanih u stihu koja sadržajem pripadaju u historiografiju definirat će se žanrovi i žanrovski inventar, a zatim će se

pratiti koliko se koji žanr od razdoblja antike promijenio i koje je karakteristike izvornog oblika sačuvao, a koji su elementi pretrpjeli promjene ili potpuno nestali. Na temelju toga odredit će se razlozi preuzimanja pojedinih žanrova te postojanje žanrovskog kontinuiteta od antike do humanizma, ali i kasnijih perioda.

Dr. Tamara Tvrtković rođena je 1971. u Zagrebu, gdje je i diplomirala (1994) klasičnu filologiju na Filozofskom fakultetu. Na istom je Fakultetu obranila i magistarski (2000) te doktorski (2006) rad. Zaposlena je kao viša znanstvena suradnica na Hrvatskom institutu za povijest, gdje je i voditeljica Odjela za hrvatsku latinističku historiografiju. U zvanju izvanrednog profesora predaje na Hrvatskim studijima na studiju latinskog jezika. Autorica je monografije *Između znanosti i bajke – Ivan Tomko Mrnavić* (2008), priredila je i prevela (s Vladom Rezarom) knjigu *Vita Petri Berislavi – Životopis Petra Berislavića* (2008), urednica je i jedan od priređivača knjiga *Zapisnik Franjevačkog samostana u Našicama, knjiga I. 1739.-1787.* (2010) i *knjiga II. 1788.-1820.* (2012). Dobitnica je godišnje državne nagrade u području humanističkih znanosti (2009).

Franz Posset
MARCUS MARULUS AND THE BIBLIA LATINA OF 1489.
An Approach to his Biblical Hermeneutics
Böhlau, Köln – Weimar – Wien, 2013

Ova monografija uvodi nas u središnju Marulićevu religioznu matricu, latinsku Bibliju, i u njegov odnos prema svetom tekstu. Srećom, sačuvan nam je Marulićev radni primjerak, tiskan u četiri sveska, s uvodima i komentarima što su obično pratili biblijski tekst u 15. st. Pred nama je prva knjiga koja istražuje Marulićevu biblijsku hermeneutiku; time ona postaje važnim polazištem za dalje književno i teološko proučavanje Marulićeva djela i njegova vremena. Pridodan je DVD sa snimcima svih četiriju svezaka Biblije iz 1489. s Marulićevim autografnim marginalijama.

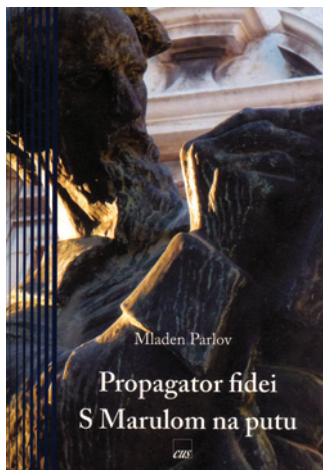
»Marulić je pažljivo proučavao četiri sveska latinske Biblije s Lirinim komentarom i ostavio nam u njima svoje marginalne zabilješke. Proučavanje tih marginalija jednako je uzbudljivo kao da čitamo kakav rukopis, jer pred sobom

imamo autorov autograf. Postupkom tiskanja sveti se tekst udaljio za jedan korak od neposrednosti koju ima *sacra pagina*: Marulićeve zabilješke vode nas korak natrag prema Svetom pismu. Tiskanje glasovitih Biblija na prijelazu iz petnaestog u šesnaesto stoljeće bilo je dragocjen dar Crkvi, kao što je Erazmov Novi zavjet na grčkom bio dar kulturi 'triju jezika'. Marulić je zaokupljen ranim izdanjima Biblije i čitanjem 'zatvorenih očiju', kako je jednom kazao Franz Posset.

O vremenu u kojem Marulić djeluje Posset piše već niz godina. Njegovo se djelo bavi humanistima, teolozima, redovnicima, jezikoslovcima, povjesničarima – brojnim predstavnicima renesanse. Budući da je i sam katolički laik, povjesničar i teolog, Franz Posset razumije poziv kojemu se odazivao Marko Marulić.«

*Kenneth Hagen, professor emeritus,
Sveučilište Marquette, Milwaukee, Wisconsin*

Mladen Parlov
PROPAGATOR FIDEI
S Marulom na putu
Crkva u svijetu, Split 2012.

Naslov knjige: *Propagator fidei. S Marulom na putu*, izabrali smo iz dva razloga. Prvi je sam naslov *Propagator fidei*, kako Marulića naziva W. Eysengrein u svome djelu: *Catalogus testium veritatis – Popis svjedoka istine*, Dilingen 1565. Marulić je priznat i prepoznat kao svjedok, branitelj i širitelj istine, odnosno kršćanske vjere. Uistinu je svojim djelima svjedočio Istinu te ujedno pripravljaio put kako bi Istina stigla u brojna ljudska srca. No, Istina i njezino otkrivanje nije pitanje trenutka, nego je riječ o procesu, o putovanju koje se poistovjećuje sa samim životom. Putovanje je dugo kao sam život. U otkrivanju i življenju istina kršćanske vjere, a riječ je o izričajima same Istine, Boga koji je istina i svjetlo, Marulić se predstavlja kao dobar i

pouzdan svjedok, učitelj i vodič. Zato je dodatak naslovu: *S Marulom na putu*, na putu otkrivanja Istine kojoj je on posvetio svoj život i koju je živio. (...) Marulićev odgovor na izazove i na potrebe njegova vremena aktualan je i danas (...). Marulić je čovjek svoga vremena, ali je i ispred ili bolje reći iznad vremena u kojem je živio i djelovao.

Mladen Parlov

POJ ŽELJNO!
Iskazivanje i poimanje emocija u hrvatskoj pisanoj kulturi
srednjega i ranoga novoga vijeka
Uredio Amir Kapetanović
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb 2012.

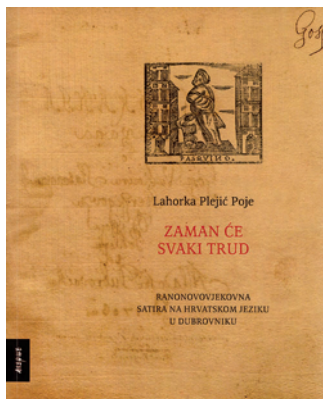

Emocije su već nekoliko desetljeća vrlo popularna interdisciplinarna istraživačka tema humanističkih i društvenih znanosti (npr. filozofija, antropologija, psihologija, lingvistika, kognitivna znanost, sociologija, književni studiji). Iako do danas nisu konačno riješena neka temeljna pitanja vezana uz istraživanje emocija (npr. definicija emocija, razredba emocija, razgraničenja prema nekim drugim pojmovima, opravdanost povijesnoga pristupa, pitanje univerzalnosti i kulturne specifičnosti emocija), zanimanje za emocije nije presahlo.

Pred nama je prvi hrvatski zbornik posvećen iskazivanju i poimanju emocija u hrvatskoj pisanoj kulturi srednjega i ranoga novoga vijeka. Nekoliko je koordinata odredilo sadržaj ovoga zbornika i presudilo o izboru devet radova koji se nižu u zborniku. Nakana je bila prikupiti i jezikoslovne i književnoznanstvene priloge (bez stroge polarizacije), teorijski i metodološki raznovrsne, u kojima će njihovi autori predstaviti svoje istraživanje iskazivanja i poimanja jedne ili više emocija u trima korpusima bitnim za hrvatsku jezičnu i književnu kulturu (hrvatski, crkvenoslavenski, latinski) u rasponu od srednjega vijeka do 18. stoljeća, do oblikovanja modernih emocijskih koncepata (što se otprilike poklapa s istekom epohe ranoga novoga vijeka).

Amir Kapetanović

Lahorka Plejić Poje
ZAMAN ĆE SVAKI TRUD
Ranonovovjekovna satira na hrvatskom jeziku u Dubrovniku
Disput, Zagreb 2012.

U hrvatskom književnopovijesnom studiju postoje lijepe interpretacije, primjerice, prigodnoga, ljubavnoga i religioznog ranonovovjekovnog pjesništva. No iako se često ponavljalo da su stari Dubrovčani bili skloni satiri, iako su se satirički sastavci osobito isticali u opusu kojega pjesnika (Antuna Gleđevića, primjerice), iako je dakle postojao uvid u taj aspekt književnog stvaralaštva dubrovačkih pjesnika raznih vjekova, nitko se nije latio definirati korpus, analitički opisati pojedine sastavke i izvesti sintetske zaključke. Lahorka Plejić Poje obavila je tu zadaću, k tome upravo uzorno. (...) Njezino uporište međutim nikad nije teorija satire, nego konkretno gradivo. Kad se tomu pridoda preglednost i postupnost u izlaganju te lakoća pisanja, mislim da je jasno zbog čega je knjiga *Zaman će svaki trud* vrijedan prilog poznavanju dubrovačke ranonovovjekovne književne kulture.

Milovan Tatarin

Autorica problematizira uobičajeno shvaćanje satire prema kojemu satirički subjekt negativno vrednuje izabrani satirički objekt, koji je u pravilu povezan s društvenim kontekstom, pri čemu tekst u cjelini ima persuazivnu, katkad i didaktičku funkciju. Pritom najprije dovodi u pitanje identifikaciju subjekta satire s autorom satiričkog teksta, zatim ističe fikcijska/literarna obilježja satire i njenu autoreferencijalnost te napokon primjećuje da se satiričkim tekstom ne samo šibaju društveni poroci nego katkad i promiču i učvršćuju predrasude o drugome.

Davor Dukić

PERIVOJ OD SLAVE. ZBORNIK DUNJE FALIŠEVAC
Urednici: Tomislav Bogdan, Ivana Brković,
Davor Dukić i Lahorka Plejić Poje, FF Press, Zagreb 2012.

Zbornikom *Perivoj od slave* iskazuje se poštovanje prema znanstvenom i nastavničkom radu Dunje Fališevac, profesorice na Katedri za stariju hrvatsku književnost Odsjeka za kroatistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Njime se također, povodom profesoričina 65. rođendana, izražava iskrena i topla zahvalnost na stručnoj i ljudskoj nesebičnosti što ju je u mnogim prilikama pokazala prema urednicima i autorima ovoga zbornika, i ne samo prema njima. Među koricama knjige nalazi se četrdesetak priloga što su ih napisali kolege, prijatelji i učenici profesorice Fališevac. Zbornik se sastoji od triju cjelina: u prvoj su radovi posvećeni starijoj hrvatskoj književnosti, središnjem području slavljeničina znanstvenoistraživačkog inte-

resa, u drugoj su prilozi iz ostalih područja znanosti o književnosti (novija hrvatska književnost, feministička kritika, književna teorija, teorija književne povijesti i dr.), a u trećoj bibliografija radova Dunje Fališevac. Generacijski raspon autora priloga obuhvaća otprilike četiri desetljeća, spektar njihovih primarnih istraživačkih interesa kreće se od klasične i medijevalne filologije preko književne povijesti i teorije do kulturne kritike, a podjednako su raznolika i njihova teorijsko-metodološka opredjeljenja.

(Urednici)

Šesta kroatistička tekstološka radionica
ANTIČKI PISCI U HRVATSKOM PRIJEVODU:
POETIKA PREVOĐENJA U RANONOVOVJEKOVlju I U 20. STOLJEĆU

Voditeljica:

Divna Mrdeža Antonina (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zadru)
Sudjeluju studenti kroatistike iz Splita i Zadra

Ovogodišnja tekstološka radionica pozabavit će se kontrastivnom analizom nekoliko prijevoda Ovidijevih *Metamorfoza* na hrvatski jezik u 16. i u 20. stoljeću. Studenti će analizirati prijevode s obzirom na sadržajne, jezične, stilske i metričke osobitosti. Uočene razlike i sličnosti (poput metričke različitosti a funkcionalne podudarnosti stiha i duha prijevoda, adekvatnosti sadržaja, frazeološkog sustava) pokušat će se sistematizirati. Potom će se na osnovi dobivenih rezultata diskutirati o mogućnosti oblikovanja poetike prevođenja. Naposljetku, zaključci će se omjeriti o poglede na prevođenje kao komunikacijski model među književnostima i kulturama u ranom novom vijeku, o vladajuće poetike prevođenja i o problematiku teorije prevođenja.

Bit će razmatrani prijevodi: a) *Pariž Eleni* autora Hanibala Lucića, objavljen u Veneciji 1556.; ulomak prijevoda *Knjiga Ovidijevih od lika ljuvenoga* (rukopis iz 1528), koji je objavio Šime Ljubić 1897., Petra Hektorovića; *Izvarsita ljubav i napokon nemila i nesrićna smart Pirama i Tižbe*, 1586., Brne Karnarutića; *Ljubav Pirama i Tižbe*, Dominka Zlatarića, Venecija, 1597.; b) Publija Ovidija Nasona *Metamorfoze*, u prijevodu Tome Maretića, Zagreb, 1907.; Ovidije, *Ljubavi, Umijeće ljubavi, Lijek od ljubavi*, u prijevodu Tomislava Ladana, Zagreb, 1973.

PARIXELENI

DRAVYE tebi

ouoy = seglu sin

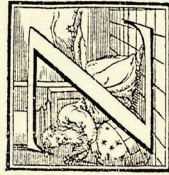
Priama,

Cha zdravye i pochoy =

morejc mi dat sama.

Hochyulit rechi sad = ali

ye yur zhdano

I vechye neg bih ra d = me Jarce vrgano z

Bogledj, za jilo = da tagim dochlise

Nayde dan i mislo = brez straha vmislc.

Da thoye t.bachyè plan = oggeni pocharti,

Chogise suoyom sam = stitlofuyu ociti.

Nu actio ric moyra = ti hoch da beseti

Gotim chachono eblar = prid zachom sunatca,

O o ti ric i glar = iz moga Jaradaca.

Prosti mi ma huato = da toy ris brez stida,

Ter sti i ofsilto = cat chogiga pouidat.

I stechi ne chit = da stogi. nauarite

Tuoy obrax yedini s chi ye saim izqanista

offendit quatin & illi
tustate, ut micoru inu
adhuo templu seui quon
nio maxyxi dicitate
rotunda specie angula
uide!) quasto lapid
tura costat, octo colu
fulcitur, quibus alijs in
quatuor e mare more i
ad restidionem usq. red
cira se magnam duna
perstylum habet & id
re nobile. Porco in tem
plu ipa atriu patet i
abus, & ipse e mare mot
cum septu, quibus arcus
ibi ut mlsq. Rome tot
uno i loco copositas rep

Templu

S. Dammy

nechuse

Salomonis.

Sedma latinistička tekstološka radionica
MARULIĆEV OPIS SPLITA

Voditelji:

Tamara Tvrtković (Hrvatski institut za povijest, Zagreb)

Vlado Rezar (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Sudjeluju studenti iz Zadra i Zagreba

Svoj najstariji sačuvani pisani opis grad Split duguje kratkoj zabilješci u djelu bizantskog cara Konstantina Porfirogeneta *De administrando imperio* iz 10. st. Jednostavne i kratke osvrte donose i kasniji srednjovjekovni autori poput Popa Dukljanina i splitskog arhiđakona Tome, a prvi detaljniji opis Splita, u stvari Dioklecijanove palače, zatječemo tek unutar Marulićeva spisa *In epigrammata priscorum commentarius*. Posežući za tekstualnim i netekstualnim svjedočanstvima, dok predstavlja ljepotu rodnoga grada, Marulić u humanističkom stilu naglašava elemente u kojima se zrcali antičko podrijetlo grada, a njegov opis ostaje modelom i kasnijim zapisima o Splitu, poput onog Frane Božićevića ili onog Ivana Tomka Mrnavića.

Studentima će najprije u obliku kratkog uvoda biti predstavljeni najstariji opisi Splita, a zatim će oni uz pomoć voditelja pročitati i prevesti Marulićev zapis. U naknadnoj analizi upozorit će se na opće žanrovske karakteristike humanističkih pohvala gradova (*laudationes urbium*), a potom istražiti u kojoj su mjeri ti elementi zastupljeni kod Marulića i drugih. Na kraju će studenti pod stručnim vodstvom razgledati Dioklecijanovu palaču, da bi ono što su čitali i prevodili vidjeli i usporedili *in situ*.

COLLOQVIA MARVLIANA XXII
(Književni krug Split – *Marulianum*, 2013)

SADRŽAJ
CONTENTS

- Neven Jovanović: Ciceron, Plutarh i Francesco Barbaro u Zadru 1417-1419. / *Cicero, Plutarch and Francesco Barbaro in Zadar 1417-1419*
- Vlado Rezar: Benešino izdanje Silijeve epa: opći okvir / *The Benessa Edition of Silius Italicus' Epic: The Overall Framework*
- Diana Sorić i Milenko Lončar: Pismom protiv nepoželjnih čitatelja: kodirane poruke Mihovila i Antuna Vrančića / *Using Script Against Undesirable Readers: The Coded Messages of Mihovil and Antun Vrančić*
- Irena Bratičević i Ivan Lupić: Držićeva *Hekuba* između izvedbe i knjige / *Marin Držić's Hecuba between Performance and the Book*
- Gorana Stepanić: Repertoar autoriteta i izvora u *Komentarima uz prvu knjigu Aristotelova »Retoričkog umijeća«* dubrovačkog filozofa Nikole Vitova Gučetića (1549-1610) / *The Repertoire of Authorities and Sources in the Commentaries on the First Book of Aristotle's Art of Rhetoric by Dubrovnik Philosopher Nikola Vitov Gučetić (1549-1610)*
- Ruggero Cattaneo: *L'Epistola a Papa Adriano VI* di Marco Marulić in italiano: versione e nota traduttologica / *Marulićeva Poslanica Papi Hadrijanu VI. na talijanskome: prijevod s traduktološkom napomenom*
- Vladimir Bubrin: Renaissance to the East: Western Scholarship's Blind Spot or Justified Neglect? / *Renesansa prema Istoku: slijepa mrlja ili opravdano zanemarivanje hrvatske i istočnoeuropske (slavenske) renesanse u zapadnjačkom proučavanju?*
- Mirko Tomasović: Miroslav Krleža o Marku Maruliću (i o drugim hrvatskim »starijim« piscima)

K r o n i k a

Neven Jovanović: Marcus Marulus Spalatensis

Nagrade Dana hrvatske knjige 2012.

Obrazloženje nagrade *Judita*

Obrazloženje nagrade *Davidias*

Obrazloženje nagrade *Slavić*

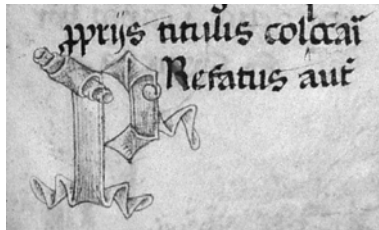
B i b l i o g r a f i j a

Branko Jozić: Bibliografija Marka Marulića 2012.

Referiranost

Upute suradnicima

Instructions for Contributors

NAGRADA DANA HRVATSKE KNJIGE

Pravilnik

Nagradu Dana hrvatske knjige dodjeljuje Društvo hrvatskih književnika – pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Tri su nagrade: »Judita«, »Davidias«, »Slavić«.

Nagrade su godišnje.

Nagrade se dodjeljuju u Splitu na Dan hrvatske knjige – 22. travnja tekuće godine.

»Judita« – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolju knjigu ili studiju o hrvatskoj književnoj baštini, posebno o humanističko-renesansnoj.

»Davidias« – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolji prijevod djela iz hrvatske književne baštine na strane jezike ili za najbolju knjigu, odnosno studiju inozemnog kroatista o hrvatskoj književnoj baštini.

»Slavić« – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolji autorski knjigom objavljeni prvenac.

Sva djela (prvotisak) koja se predlažu za nagrade moraju biti objavljena od 1. siječnja do 31. prosinca prethodne godine.

Nagrade se sastoje od novčanog dijela: »Judita« – 10.000 kuna, »Davidias« – 10.000 kuna, »Slavić« – 2.500 kuna i povelja.

Nagrade uručuju: ministar kulture Republike Hrvatske i predsjednik Društva hrvatskih književnika.

Gradonačelnik Splita sve nagrađeničke daruje zlatnikom grada Splita.

Odluku o nagrađenim djelima, odnosno o autorima nagrađenih djela donosi Povjerenstvo Nagrade Dana hrvatske knjige.

Upravni odbor Društva hrvatskih književnika imenuje Povjerenstvo Nagrade Dana hrvatske knjige – na rok od četiri godine.

Povjerenstvo je u radu i odlučivanju samostalno.

Povjerenstvo bira tajnika – na rok od četiri godine.

Tajnik organizira i vodi rad Povjerenstva te po potrebi, a obvezatno jednom godišnje, o radu Povjerenstva izvješćuje Upravni odbor Društva hrvatskih književnika i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

Ako je djelo člana Povjerenstva među prijedlozima za nagradu, onda taj član ne sudjeluje u radu Povjerenstva prilikom glasovanja.

O svakoj nagradi odluka se donosi većinom glasova.

Kad je nagrađenik strani državljanin, o dodijeljenoj nagradi treba ga izvijestiti najmanje trideset dana prije same dodjele.

Povjerenstvo odlučuje i o autorima obrazloženja o nagradama.

Troškove rada Povjerenstva, novčane iznose nagrada, izradbu povelja, organizaciju dodjele nagrada i honorar autorima obrazloženja osigurava Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

Sve navedene troškove Društvo hrvatskih književnika prijavljuje Ministarstvu kulture kao dio svoje redovne godišnje djelatnosti.

Povjerenstvo Nagrade Dana hrvatske knjige u 2012:

Ivan J. Bošković, Jakša Fiamengo i Ivica Matičević

Tajnik Povjerenstva Nagrade Dana hrvatske knjige:

Ivan J. Bošković

NAGRADA DANA HRVATSKE KNJIGE

Do sada nagrađeni:

1997.

Judita — Pavao Pavličić: *Studije o Osmanu*, ZAZNOK, Zagreb 1996.

Davidias — István Lőkös: *A horvát irodalom története*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1996.

Slavić — Maro Pitarević: *Harlekin*, Ceres, Zagreb 1996.

1998.

Judita — Branimir Glavičić: *Marulićev latinski rječnik*, Književni krug Split 1997.

Davidias — Ján Jankovič: *Chorvátska literatúra v slovenskej kultúre I*, Ústav svetovej literatúry SAV, Bratislava 1997.

Slavić — Romeo Mihaljević: *Anđeoska konverzacija*, Mozaik knjiga, Zagreb 1997.

1999.

Judita — Radoslav Katičić: *Litterarum studia*, Matica hrvatska, Zagreb 1998.

Davidias — Joanna Rapacka: *Zaljubljeni u vilu*, Književni krug, Split 1998.

Slavić — Ana Brnardić: *Pisaljka nekog mudraca*, SKUD »Ivan Goran Kovačić«, Zagreb 1998.

2000.

- Judita* — Mirko Tomasović: *Marko Marulić Marul*, Erasmus Naklada, Zagreb / Književni krug Split – *Marulianum*, Split / Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu 1999.
- Davidias* — Fedora Ferluga Petronio: *Grčko-latinski izvori u Junija Palmotića*, Hrvatsko filološko društvo, Rijeka 1999.
- Slavić* — Dražen Stojčić: *Zabranjeno područje*, Svjetla grada, Osijek 1999.

2001.

- Judita* — Šime Jurić: *Iz muzeja hrvatske knjige*, Matica hrvatska, Zagreb 2000.
- Davidias* — Krystyna Pieniżek: *Pjesničko stvaralaštvo Antuna Branka Šimića* (prevela Jadranka Nemeth Jajić), Matica hrvatska, Zagreb 2000.
- Slavić* — Igor Štik: *Dvorac u Romagni*, Durieux, Zagreb 2000.

2002.

- Judita* — Milan Moguš: *Rječnik Marulićeve Judite*, Institut za jezik i jezikoslovlje, Zagreb 2001.
- Davidias* — Luciana Borsetto: *Marko Marulić: Giuditta*, a cura di Luciana Borsetto. Testo croato a fronte, Hefti, Milano 2001.
- Slavić* — Gordan Nuhanović: *Liga za opstanak*, Pop & Pop, Zagreb 2001.

2003.

- Judita* — Nikola Batušić: *Starija kajkavska drama*, Disput, Zagreb 2002.
- Davidias* — Francisco Javier Juez y Gálvez: za monografsko izdanje časopisa *Studia Croatica*, Buenos Aires 145/2002.
- Slavić* — Franc Rotter: *Croatia liberata*, Hrvatsko štamparsko društvo, Gradišće 2002.

2004.

- Judita* — Dunja Fališevac: *Kaliopin vrt II; studije o poetičkim i ideološkim aspektima hrvatske epike*, Književni krug, Split 2003.
- Davidias* — Vanda Mikšić: *Points d'exclamation*, Caractères, Pariz 2003.
- Slavić* — Slađana Bukovac: *Putnici* (roman), Meandar, Zagreb 2003.

2005.

- Judita* – Mirko Tomasović: *Vila Lovorka*, Književni krug, Split 2004.
Davidias – Silvio Ferrari: *L'»elegia veneziana« di Kranjčević, Il crollo del Campanile, 1902*, Edizioni San Marco dei Giustiniani, Genova 2004.
Slavić – Suzana Abspoel Đođo: *Snajperist*, Meandar, Zagreb 2004.

2006.

- Judita* – Nikica Kolumbić: *Poticaji i nadahnuća*, Dom i svijet, Zagreb 2005.
Davidias – Ruggero Cattaneo, za talijanski prijevod i izdanje djela Dubravko Jelčić: *Storia della letteratura croata*, Guépard Noir Edizioni, Milano 2005.
Slavić – Svjetlan Lacko Vidulić: *Muke Mikuline*, AGM, Zagreb 2005.

2007.

- Judita* – Ivan J. Bošković: *ORJUNA – ideologija i književnost*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2006.
Davidias – Ljiljana Avirović: *La traduzione della Divina Commedia in croato (La divina traduzione; tradurre in croato dall'italiano*, Hefti, Milano 2006)
Slavić – Yves-Alexandre Tripković: *Hermesov poučak*, Zigo, Rijeka 2006.

2008.

- Judita* – Milovan Tatarin: *Ljubavi nebeske, ljubavi zemaljske; prilozi hrvatskoj nabožnoj književnosti 18. stoljeća*, Disput, Zagreb 2007.
Davidias – István Lőkös: *Marko Marulić: Zsuzsánna; Jeruzsálem városának panasza; Imádság a török ellen*, fordította Lőkös István. – Eötvös József Könyvkiadó, Budapest 2007 (M. Marulić, *Suzana, Tužen'je grada Hjeropolima, Molitva suprotiva Turkom*. Na mađarski preveo István Lőkös)
Slavić – Nada Gašić: *Mirna ulica, drvored*, Algoritam, Zagreb 2007.

2009.

- Judita* – Radoslav Katičić: *Božanski boj: Tragovima svetih pjesama naše pretkršćanske starine*, Ibis grafika, Katedra Čakavskog sabora Općine Mošćenička Draga, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb – Mošćenička Draga 2008.
- Davidias* – Matica makedonska, za objavljivanje knjige prijevoda na makedonski jezik Marin Držić: *Komedii i pastorali*, Skopje 2008.
- Slavić* – Hrvoje Tutek: *Cirkular*, Naklada Aora, Zagreb 2008.

2010.

- Judita* – Leo Rafolt: *Drugo lice drugosti: književnoantropološke studije*, Disput, Zagreb 2009.
- Davidias* – Rosanna Morabito i Suzana Glavaš: *Marino Darsa Raguseo: L'avarò*, Argo, Lecce 2009.
- Slavić* – Stjepo Martinović: *Oči svete Lucije*, V.B.Z., Zagreb 2009.

2011.

- Judita* – Amir Kapetanović, Dragica Malić i Kristina Štrkalj Despot: *Hrvatsko srednjovjekovno pjesništvo: pjesme, plačevi i prikazanja na starohrvatskom jeziku*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb 2010.
- Davidias* – István Lőkös: *Pristupi Gjalskom*, Matica hrvatska, Zagreb 2010.
- Slavić* – Tanja Mravak: *Moramo razgovarati*, Algoritam, Zagreb 2010.

2012.

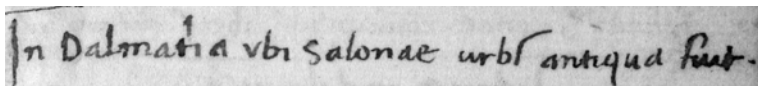
- Judita* – Stipe Botica: *Biblija i hrvatska tradicijska kultura*, Školska knjiga, Zagreb 2011.
- Davidias* – Vladimir Bubrin i Vinko Grubišić: »Croatian Renaissance Poetry« i »Croatian Renaissance Plays«, *Journal of Croatian Studies*, XLV-XLVI (2004-2005) i XLVII (2006), *Annual Review of the Croatian Academy of America, Inc.*, New York, 2011.
- Slavić* – Ankica Tomić: *Naročito ljeti*, V.B.Z., Zagreb 2011.

U povodu Dana hrvatske knjige, a u sklopu *Marulićevih dana*, Društvo hrvatskih književnika dodijelilo je i tri Zahvalnice:

Bratislavu Lučinu: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 1998.

Mirku Tomasoviću: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 1999.

Ivi Frangešu: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 2000.

In Dalmatia ubi Salonae urbs antiqua fuit.

MARULIĆEVSKA MREŽNA SJEDIŠTA (MARULIĆ NA WWW)

Književni krug Split

MARVLIANVM

Centar za proučavanje Marka Marulića i njegova humanističkoga kruga:

<http://www.knjizevni-krug.hr/marulianum/>

<https://sites.google.com/site/marulianum/home>

Blog Marvlvs et al. (De rebvs Marvlianis et nonnvlilis aliis)

<http://marcusmarulus.blogspot.com/>

Marulić ~ Le père de la littérature croate Marko Marulić

<http://marulic.net/>

Colloquia Maruliana na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske

»Hrčak«:

http://hrcak.srce.hr/index.php?show=casopis&id_casopis=43

Publikacije uključene u »Hrčak«, pa tako i CM, uvrštene su u međunarodne pretraživače repozitorija slobodno dostupnih znanstvenih radova:

DOAJ – Directory of Open Access Journals (<http://www.doaj.org/>)

Scientific Commons (<http://en.scientificcommons.org/>)

Intute: Arts and Humanities (<http://www.intute.ac.uk/artsandhumanities/>)

OAIster (<http://oaister.worldcat.org/>)

BASE (<http://www.base-search.net/>)

Virtuelle Fachbibliothek Recht (<http://www.vifa-recht.de/>)

MARULIĆ DAYS 2013

COLLOQVIVM MARVLIANVM XXIII
The Heritage of Classical Antiquity in Renaissance Texts

Organised by: Split Literary Circle – *Marulianum*
Split, 19-20 April 2013

Conference venue:
Institute of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Split,
Brothers Radić Square, 7

FRIDAY, 19 APRIL

Moderators: Henry R. Cooper, Jr., and Bratislav Lučin

8.30 Institute of the Croatian Academy

Relja Seferović (Dubrovnik): Ancient Foundations and Contemporary Divagations: Faith and Credibility in the Work *Historia Ragusii* of John of Ravenna (Iohannes de Ravenna)

Vlado Rezar (Zagreb): The Greek Verses of Damjan Beneša (Damianus Benessa)

Maja Matasović and Ana Oreški (Zagreb): The Ancient and the Christian in the Epic *De vita et gestis Christi* of Jakov Bunić (Iacobus Bonus)

Neven Jovanović (Zagreb): The Zadar Elephant and Gnat: The Polemic of Nardino Celineze (Nardinus Celineus) and Palladio Fosco (Palladius Fuscus) around 1510.

11.00-11.30: Coffee break

László Jankovits (Pécs): Janus Pannonius' Andromeda Poem as an *Ethopoeia*

Milenko Lončar (Zadar): Using Script against Undesirable Readers (II): A Coded Message of Antun Vrančić (Antonius Verantius)

György Palotás (Szeged): Politics and Literature in the Elegies of Mihovil Vrančić (Michael Verantius)

Péter Kasza (Szeged): *Lupus in Elegia*. About the Literary Context of the *Querelae* of Mihovil Vrančić (Michael Wrantius)

SATURDAY, 20 APRIL

Moderators: Maja Matasović and Neven Jovanović

8.30 Institute of the Croatian Academy

Bratislav Lučin (Split): Antiquity in Pocket Format: The *Codex Miscellaneus* of Juraj Benja (Georgius Begna) and Petar Cipiko (Petrus Cepio) (Marc. Lat. XIV 124 [4044])

Tamara Tvrtković (Zagreb): Reflections and Influences of Antiquity on the Genre Inventory of Croatian Latinist Historiography

Divna Mrdeža Antonina (Zadar): Ancient Authors in the Lyrics of Dinko Ranjina

Irvin Lukežić (Rijeka): The Revival of the Ciceronian Myth of Learned Leisure in the Croatian Renaissance Tradition

11.00-11.30: Coffee break

Henry R. Cooper, Jr. (Bloomington, Indiana): Christian Hebraism in the Renaissance and Reformation: Croatia?

Franz Posset (Beaver Dam, Wisconsin): The »Rock«. Marcus Marulus' Theological Patrimony Concerning the Interpretation of Mt 16,18: »You are Peter and upon this Rock I will build my Church«

Šime Demo and Jan Šipoš (Zagreb): Marulić's Linguistic Excursions

Branko Jozić (Split): The Two Characters of Marulić: His Attitude to the Classical Heritage

SUMMARIES

Henry R. Cooper, Jr.

Indiana University, Bloomington, Indiana, USA

CHRISTIAN HEBRAISM IN THE RENAISSANCE AND REFORMATION: CROATIA?

Christian Hebraism – the study by Christian scholars of the Hebrew language and Jewish texts, especially the Hebrew Bible – was a fundamental part of both the Italian Renaissance and the Protestant Reformation. This paper traces the development of Christian Hebraism from St. Jerome (5th century) to the end of the 16th century. It outlines the explosive growth in Hebrew studies by Christians, which was begun modestly in the mid-fifteenth century by Giovanni Pico della Mirandola and Giannozzo Manetti, but rapidly developed in the sixteenth century by Johannes Reuchlin, Desiderius Erasmus, Phillip Melancthon, and, for our purposes particularly important, Matija Vlačić Ilirik. By century's end, however, Christian Hebraism had lost its Renaissance impetus, that is, “the nostalgia for the most ancient testimony,” and was replaced by more scholarly and less religious approaches to Holy Scripture. The paper examines the differing interests in Hebrew language and literature on the part of Roman Catholic, Lutheran, and Reformed figures. And then it endeavors to look more closely at elements of Christian Hebraism in Croatian lands, especially Istria and territories adjacent to Venice, Slovenia, and Hungary, and among Croatian scholars, first and foremost Vlačić, but a few others, as well. Finally the paper speculates upon the question of why, in the otherwise vigorous Croatian Renaissance culture, Christian Hebraism did not flourish among the Croats. Was the “disgust with the present,” which so strongly motivated humanists to plunge deeply into classical Latin, Greek, and ultimately Hebrew sources in search of older and better truths, felt differently by Croatian humanists? Or was the very complex historical, political, religious, and linguistic situation of Croatia in the sixteenth century an impediment to the development of Christian Hebraism there?

Šime Demo and Jan Šipoš
University of Zagreb
MARULIĆ'S LINGUISTIC EXCURSIONS

Although linguistics as a completely autonomous discipline is, depending on the viewpoint, only about a century or two old, reflections on language are as old as language itself. In older periods, dealing with language was mostly of a pragmatic nature, directed to, for example, surmounting language barriers. However, theorizing motivated by philosophical or ideological concerns was no rarity. A copious, diverse, polyglot and learned oeuvre like that of Marulić constitutes an interesting corpus for the observation of reflections on the eastern Adriatic of medieval Christian and humanist glottological stances. This presentation will discuss the questions of the works of Marulić in which metalanguage can be found, the forms that it takes, the levels of description to which it relates, how frequent and applicable it is in the individual literary kinds, what its purpose is and the worldview tradition it comes from, as well as other questions that necessarily arise in this context.

László Jankovits
University of Pécs
JANUS PANNONIUS' ANDROMEDA POEM AS AN *ETHOPOEIA*

Janus Pannonius' poem, entitled in the tradition *Verba Andromedae, pugnante adversus cetum Perseo*, represents the speech of the mythical Ethiopian princess chained to the rock as a sacrifice to the sea monster and watching the hero Perseus fighting the beast. The aim of this paper is to show the role of different ancient sources in the composition of the poem. As well as phrases and ideas in various works by ancient poets, some of the Hellenistic rhetorical manuals used in the school of Janus could provide a generic model for the poem.

The myth of Andromeda is summarized or elaborated in Hyginus, Ovid and Manilius. According to the treatise entitled *De ordine docendi ac studendi*, written by Janus' former classmate, the heir to the school, Battista Guarini, all of these authors formed part of the curriculum. In Hyginus' *Fabulae* (64) we can find only a summary of the myth. The most detailed rendering can be found in Ovid's *Metamorphoses* (4, 665–739); however, Ovid's narrative focuses on the words and deeds of Perseus, while Andromeda plays a subordinate role. As regards the idea of Janus' poem, the most likely source is Manilius' *Astronomicum* (5, 538–631)

where the poet gives a more detailed description of Andromeda's sympathy for Perseus. As in Janus' poem, in Manilius' rendering of the myth there is a strong emphasis on Andromeda's will to sacrifice herself.

Despite the obvious parallels, however, those sources do not offer a key to the composition of the poem. As many times in Janus' *oeuvre*, there is a rhetorical preparatory exercise that could serve as a basis for elaborating the mythical theme, i. e. the *ethopoeia*, a speech that represents a person through his/her words. The poem seems to fit into the time structure of this exercise. According to the prescriptions of the Hellenistic handbooks, the speech in an *ethopoeia* begins in the present, then it moves to the past, and it finally hints at the future.

The paper will analyse the poem as a subtype of the exercise, namely the pathetic *ethopoeia* that represents the momentary passions of a person, often evoked by an unexpected event. An *ethopoeia* can be a monologue or a speech addressed to someone else. Janus mixes these possibilities and utilises other rhetorical devices. In the first part he offers a comparison between the past and the present situation in the form of a monologue. In the second part there follows a speech addressed to Perseus. In this speech Andromeda uses personal *topoi* in order to show that it is not worth risking the hero's life in order to rescue her; at the same time the speech is arranged according to the rhetorical means of *remotio*. Departing from the practice of the regular *ethopoeia*, in the last part of the speech Andromeda does not suggest the future. Janus leaves open the end of the fight in order to emphasize the passion of love that dominates over fear: whatever her fate, the heroine of the poem wishes only for the survival of her suddenly beloved hero.

Neven Jovanović

University of Zagreb

THE ZADAR ELEPHANT AND GNAT:

THE POLEMIC OF NARDINO CELINESE (NARDINUS CELINEUS)
AND PALLADIO FOSCO (PALLADIUS FUSCUS) AROUND 1510

Ten years ago, in 2003, Lorenzo Calvelli drew our attention to the rediscovery of a codex with the Latin compositions of Nardino Celinese, Italian humanist from Maniago (in Friuli). Nardino's manuscript is today in Osimo, in the Library of the Istituto Campana, MS 18. L. 13). This codex is interesting for the history of Croatian humanism because Nardino Celinese was a *magister publicus* in Zadar in approximately the 1508-1521 period, and because several of the compositions

are directly related to people of Zadar such as Paula and Saladino Soppe, Cornelia Detrico, Bernardino Gallelli, Palladino Begna, Federico Grisogono. In addition, Ilija Tolimerić [Aelius Tolimerius] from Šibenik, Ilija Crijević [Aelius Lampridius Cervinus] from Dubrovnik and the captain of Zadar Augustino Mulo are featured, as is Nardino's professional colleague Palladio Fosco, another teacher in Zadar. We are particularly interested here in the relationship of the two teachers, because of a polemic that has been frequently mentioned but insufficiently illuminated. An essential part was played in this, it turns out, by the heritage of classical literature. The disputatious humanists brought into the debate Virgil, Macrobius, Pliny the Elder, Ausonius, Martial, the Alexandrian grammarians and more besides. The presentation will describe the texts that comprise the polemic (four epigrams and four prose letters), identify the classical texts and authors cited and interpret their rhetorical function in the polemic. Finally, we shall propose some conclusions about the humanist culture of Zadar in the early 16th century.

Branko Jozić

Marulianum, Split

THE TWO CHARACTERS OF MARULIĆ: HIS ATTITUDE
TO THE CLASSICAL HERITAGE

We are right in calling Marulić a leading figure of humanism not only in Split but also in Europe at large. He really does, in his interest in antiquity, his enthusiasm and the measure to which he had mastered the ancient heritage, show all the characteristics of the Renaissance man. But his attitude to antiquity is never unambiguous, and two seemingly incompatible Marulić personae appear before us. One Marulić ponders and interprets ancient monuments, procures, reads and excerpts works of pagan authors. In addition, he writes "according to the law of the old poets", to which he refers in matters of poetics, themes, motifs and expression. Such emulation is particularly clear in direct quotation, in a number of borrowed phrases, in choice of lexis and in many deliberate or unconscious reminiscences. But in the second Marulić, instead of a reverential attitude to the "ancient and holy poets", we come upon a programmatic deviation from the Greeks and Romans, indeed, upon open and combative enmity. The paper will first of all consider different trends that appear in the Renaissance to do with the ancient heritage, and then, taking examples from Marulić's works, endeavour to reply to questions started up by his contradictory attitudes to the classics.

Péter Kasza
University of Szeged
*LUPUS IN ELEGIA. ABOUT THE LITERARY CONTEXT
OF THE QUERELAE OF MIHOVIL VRANČIĆ (MICHAEL WRANTIUS)*

In about 1528, the Dalmatian humanist, Michael Wrantius wrote two quite long elegies both entitled *Querela Hungariae in Austriam*. What makes these poems interesting is that they are the first representatives in Hungary of *Querela* literature, which became highly popular in the later decades of the 16th century. The two poems at first glance seem to be a simple school exercise of a young, Cracow-educated humanist based upon topoi. However, a scrutiny of their literary surroundings will produce a more refined impression. These elegies aim to defend the Hungarian king, John Zápolya against the accusations of his Habsburg counterpart. In the poems, the Hungarian king is symbolized by a wolf, which is unsurprising since this animal figures in the coat of arms of the Zápolya family. But is this the only reason?

We can mention more poems from these years, written by pro-Habsburg poets, violently attacking King John (e.g. the poems of the Silesian humanist, Georgius Logus). In common to these poetic lampoons is the depiction of Zápolya as a wild, bloodthirsty wolf. I am convinced that young Wrantius wrote his elegies in full awareness of these poems, to the challenges of which he wished to respond.

The emblem of Zápolya depicted a wolf as well, and according to Paolo Giovio this emblem was created by the Croatian humanist Stephen Brodarić, who wrote the motto as well. Bearing this in mind, we can see how the Dalmatian-Croatian humanists of the surroundings of King John tried to defend their ruler against the Habsburg propaganda at both literary and visual levels.

According to the aforementioned, the main aim of my planned lecture is to put the origin of the two elegies of young Michael Wrantius into a literary and visual context, thus complementing the lecture of my young colleague, György Palotás, who will analyze these elegies from the point of view of genre.

Milenko Lončar
University of Zadar

USING SCRIPT AGAINST UNDESIRABLE READERS (II):
A CODED MESSAGE OF ANTUN VRANČIĆ (ANTONIUS VERANTIUS)

Last year's contribution concerning the coded messages of the Vrančić brothers remained unfinished, for that of Antun could not be deciphered. Neither Bosančica (i. e. the Croatian Cyrillic Script) nor Glagolitic led to a solution, and neither did Mihovil's signs. The methods used in decoding Mihovil's hidden information were unable to help. Attempts at recognising the starting word did not succeed. The first four and the sixth signs were different, and the fifth and the sixth the same, but a search of Antun's family correspondence did not reveal a satisfactory word or phrase. The assumption that a future participle could be expected on the basis of the main clause also proved fruitless. The preceding Latin text ended with the words *quin breui*. The ending of the future participle is characteristic, and hence easier to spot. All that was left was to hope to guess some word on the basis of the context, which word would be the key to unlock the whole of the message. The circumstances in which Antun in 1546 wrote to Mihovil are that as envoy of the Queen of Transylvania, Isabella, he was at the court of the king of France, Francis I, in expectation of rapid success, while Transylvania was exposed to constant pressures from the Ottomans, Austria and Protestantism. And indeed, the key was hidden in the Latin name of Antun's second home, *Transsilvania*. But the content of the message was in fact fairly general: Antun hoped that he would soon send a herald with great tidings to Transylvania. He must have been too cautious a diplomat to have confided the most important details to a private letter.

Bratislav Lučin
Marulianum, Split

ANTIQUITY IN POCKET FORMAT:
THE *CODEX MISCELLANEUS* OF JURAJ BENJA (GEORGIUS BEGNA)
AND PETAR CIPIKO (PETRUS CEPIO) (MARC. LAT. XIV. 124 [4044])

Frequently referred to but almost completely unstudied, the codex of Juraj Benja and Petar Cipiko is one of the most important documents of early Croatian humanism. Pioneering contributions were made by Theodor Mommsen (1873) and Giuseppe Praga (1932), after which a reliable if not entirely exhaustive description was given by Pietro Zorzanello (1985).

The current paper will give a complete codicological description and a full list of the contents that comprise the manuscript. The first part consists of the work of Pseudo-Sextus Aurelius Victor *De viris illustribus urbis Romae*, which was copied in 1435 by Juraj Benja of Zadar. Receiving the manuscript as a gift from his friend the Zadar humanist, Petar Cipiko of Trogir continued between 1435 and 1440, to copy various texts into it: letters of Cicero, the correspondence of Pseudo-Plutarch and Pseudo-Hippocrates; excerpts from the works of Aulus Gellius, Jerome, Claudius Ptolemy, Macrobius and other writers; *differentias verborum* (pairs of Latin synonyms with short explanations of the differences in meanings); Latin and Greek epitaphs and so on. From the point of view of form and content it is a typical *codex miscellaneus*, and is entirely consistent with the typological description given for such manuscripts by Sebastiano Gentile and Silvia Rizzo (2004). In view of the small size, and still more of the character and order of the writings, it can well be considered a kind of working notebook for Cipiko, a humanist *vademecum*.

It has already been observed that Cipiko's transcriptions are very important for the epigraphy of early humanism. However, an analysis of this codex as a whole shows that it gives an invaluable insight into the circulation of ancient texts between the two coasts of the Adriatic and, in particular, into the range of the humanist reading of Petar Cipiko. Apart from that, this research shows that the exchange of texts between these two early collectors of the ancient written heritage, Juraj Benja and Petar Cipiko, was much more vigorous even than we had previously known. It has already been noted that after Petar's death, the codex came into the possession of Bernardo Bembo, who entered a number of annotations in his own hand. However, researchers did not spot that it also contains a note by Petrus de Coriolanibus, which would tend to support the conclusion that the last word has not yet been spoken of the history of the codex.

Irvin Lukežić

University of Rijeka

THE REVIVAL OF THE CICERONIAN MYTH OF LEARNED LEISURE
IN THE CROATIAN RENAISSANCE TRADITION

One of the first Romans who managed to establish a balance between leisure and work, between *otium* and *negotium*, was Marcus Tullius Cicero, famed orator, philosopher, statesman and writer. Thanks to his great fame, learning and popular-

ity, Cicero became the creator of a new Roman myth, that of learned leisure. His famed saying *otium cum dignitate* had the significance of being a recommendation meant for honourable and responsible men. According to Cicero, the good man, *vir bonus*, has, alongside his professional business and duties, seriously to devote himself to studies, to writing, to familiar and erudite conversation and meditation, while still finding time for family and friends, spending time occasionally in rural leisure. Cicero recommended learned leisure to his contemporaries for the sake of their personal development in humanism. As with everything else, this endeavour at spiritual improvement had to be approached moderately and temperately, so as to lead to the expected results. At the end of the Middle Ages, in the surrounds of Dubrovnik, and between Trogir and Split, as well as on the neighbouring Dalmatian islands, a previously unknown culture manifested in the building of aristocratic villas appeared, opening up a new space of individual freedom. It is true that this freedom was the privilege of only the very prosperous urban patriciate and the landowners whom this form of culture would provide the ability to display their own material power, wealth and taste. It would also become a part of their awareness of self, their identity, views on the world, manner of thinking and conduct. These structures were in a sense the spiritual and architectural heirs of the old Roman villas that were once scattered over the eastern shores of the Adriatic, from Istria to southern Dalmatia. Withdrawal into the idyllic peace of solitude became a custom that was nurtured by many humanist writers. One of the earliest examples of this is given by the Trogir humanist Koriolan Cipiko, who in his fortified villa devoted himself to reading and to the cultivation of his garden. It is known that as a sixty-year-old, Marko Marulić, too, retired from the urban bustle of his native Split for the sake of meditation and literary work to the estate of his friend and gossip Don Dujam Balistrilić, located in Nečujam Bay on the island of Šolta. Many and famous were the Hvar and Dubrovnik men of letters who followed the noble principles of Roman learned leisure. Among the leading devotees of this practice were Petar Hektorović, Hanibal Lucić, Ilija Crijević, Sabo Bobaljević Glušac, Nikola Vitov Gučetić and many other contemporaries. It is thus well justified to speak of the revival of the ancient Ciceronian tradition of the celebrated Tusculum in Dalmatia during the 15th and 16th centuries.

Maja Matasović and Ana Oreški
Croatian History Institute / University of Zagreb
THE ANCIENT AND THE CHRISTIAN IN THE EPIC
DE VITA ET GESTIS CHRISTI OF JAKOV BUNIĆ (IACOBUS BONUS)

The epic *De vita et gestis Christi* of Jakov Bunić is the first humanist epic in the literature of Western Europe to recast the New Testament in verse form. This work fits into the Counter Reformation activities of the Church, as well as into the current principles of humanism, which can be seen in the combination of the Christian theme and idea and the vocabulary, form and motifs of Roman literature. Bunić is very familiar with his material and the theoretical theological outline, since the main task of his work was counter-reformatory: conveying to the audience the basic Catholic principles and interpretations of the gospel mysteries for didactic purposes, which unfolded in the then fashionable framework of classical literature. It is this conjunction that will be investigated in this paper.

The objective is to discover the borders to which this merger was carried out, and whether there were any limits, i.e. any rules as to what from the Classical heritage could, and what must not, be compared to the Christian. We find in the epic certain phenomena that do not seem compatible with the Catholic worldview, such as the abstract concepts of Mercy and Justice that are mentioned as if they were deities. God is called *regnator Olympi* and even *Iuppiter*, while Satan is equated with Orcus, and hell with the ancient subterranean world. Although Bunić's epic was encouraged by Pope Leo X, who also commissioned Vida's *Christias*, published two years later, it can be assumed that most of Bunić's ideas about how to tell the adventures of Jesus's life are his own and hence worthy of study. Also needing to be considered is how much influence there was from earlier literary traditions and depictions outside the Scriptures, how much fiction and personal experience was imported into the Bible images, since Bunić might have described cities and sea journeys from firsthand experience. How much, on the other hand, was Bunić consistent with the settled Christian iconography (for example in the depiction of the Holy Ghost as a dove or a flame) and terminology (for example, the language and images in which, especially in Isaiah, the coming of the Messiah is foretold)? There is no doubt that Bunić was very well acquainted with his epic models, particularly Virgil and Ovid, echoes of whom are to be found in the whole of the work. What a study of these questions about the principles of combining the ancient and the Christian can give us in addition is perhaps an answer to the question of whether all this ancient terminology, metaphorical language and form were

simply a demonstration of learning, of keeping up with the literary and cultural trends of the time, or whether they were a genuine contribution to the vitality of the depiction of the life and acts of the most important figure in the Christian world.

Divna Mrdeža Antonina
University of Zadar

ANCIENT AUTHORS IN THE LYRICS OF DINKO RANJINA

The heterogeneity of theme and the origins of the poems in the collection *Pjesni razlike (Divers poems)* (Florence, 1563) has several times been the subject of interest of researchers (for example, J. Torbarina, M. Kombol, S. Malinar, T. Bogdan). In part, the thematic diversity of the collection has to do with Ranjina's poetic eclecticism with respect to the love poetry contemporary with him, but in a certain number of poems was directly spurred by the author's programmatic selection of readings from Antiquity. This can be seen in poems of a secular nature that were created under the influence, if only indirect, of ancient poets. Since the author claimed to be an innovator in the field of poetry, the paper will also consider how much and in what way his reforming procedures entailed the implementation of ancient models that before Ranjina figured relatively modestly in Croatian secular lyrics of the 16th century. For this purpose, a comparison will be made of an example of a textual subject in Ranjina's poems in the ancient tradition and in Croatian lyricists older than Ranjina, who brought antiquity into Croatian poetry only with restraint. Particularly interesting, of course, are long poems, because of the mobility of rhetorical resources compared with the ethos to which they pertained, that is, the separation of the rhetoric and the communication aspect of the lyric with respect to textual consciousness.

György Palotás
University of Szeged

POLITICS AND LITERATURE IN THE ELEGIES OF MIHOVIL VRANČIĆ (MICHAEL VERANTIUS)

Older Hungarian literary history intervened totally unhistorically when it appropriated Renaissance literature in Hungary for Hungarians alone (e.g. that of Janus Pannonius or Mihovil Vrančić, mentioned in the title of his paper), and evaluated it only in the context of the history of Hungarian literature. This was of

course incorrect. Tibor Klaniczay (1996) wrote: "Something that was not separated from the national point of view in its own age, something that is a common heritage, cannot be justly qualified by posterity as the exclusive national property of one people or another."

The Polish source published in eighteen volumes, known by the name of *Acta Tomiciana*, includes several contemporary Latin sources referring to the Kingdom of Hungary at the beginning of the 16th century. Stanisław Górski (1497–1572), who worked as a secretary of the Bishop of Cracow, Piotr Tomicki, was the compiler of the collection. The main elements of this collection are laws, letters, documents concerning foreign affairs and other chancellery memoranda. In the eleventh volume the publisher inserted two poems from a huge amount of unpublished manuscripts from Warsaw. This publication included two poems: *Querela Hungariae de Austria* (*The complaint of Hungary about Austria*) and *Alia querela Hungariae contra Austriam* (*Another complaint of Hungary against Austria*).

According to the short foreword, written in the margin by Górski, the poems are the compositions of a certain Michaël Wrantius Dalmata. He can be identified as Dalmatian-Bosnian-born Mihovil Vrančić (1507–1571), who was also an active humanist in Hungary. We can read in the foreword that he was a student of Stanislaus Hosius (1504–1579), the famous Polish humanist, when he was no older than fifteen. From the printed collection, the elegies must have been made in the year 1529, directly before the Turkish assault upon Vienna.

Numerous motifs appear in connection with the topos of *querela Hungariae*, and these poems show close relations with some classical Latin literary work. For example the topos of "fertile Pannonia" (*fertilitas Pannoniae*) – or the description by Vrančić in another work glorifying his homeland, *Laus Dalmatiae* in 1522 – show many parallels with Cicero's *laudatio* of Sicily (*Cic. in Verr. 2.2.2–8*). Renaissance rhetorical works certainly looked to Cicero as basis for their imitations; however, part of Virgil's work (*Georgics*) – an encomium upon Italy – can also be classified as an example of an influential classical model (*Verg. georg. 2.136–176*). The plaintive and bitter intonation of the poems, as well as their structure, which is reminiscent of the epistle form, was influenced mainly by Ovid's work (*Heroides*), from among the ancient authors.

The works of Mihovil Vrančić can provide valuable statements not only from the perspective of the history of literature and research into topoi, for they also, principally from the point of view of Hungarian history, elucidate John Zápolya's difficult path in foreign politics, the Turkish-Hungarian alliance's ideological

background in 1528 and the internal political dissensions of the Hungarian nobility. These elegies are among the few literary works which dealt with Zápolya and his procedures in foreign affairs, and are unique for the times.

Franz Posset
Beaver Dam, Wisconsin, USA
THE “ROCK”.

MARCUS MARULUS’ THEOLOGICAL PATRIMONY CONCERNING
THE INTERPRETATION OF MT 16,18: “YOU ARE PETER AND UPON
THIS ROCK I WILL BUILD MY CHURCH”

The lay theologian of Split, Marcus Marulus (1450-1524), shows a distinct interest in the patrimony not only of classical, pagan antiquity but also of the Church Fathers and the Sacred Scriptures. With his philosophical and theological focus and with his retrieval of biblical and patristic theology he fits squarely into the wider picture of the *Devotio Moderna* and the Renaissance humanism of the fifteenth and sixteenth centuries. Marulus is part of the movement back to the sources (*ad fontes*). The three volumes of his *Repertorium* are splendid proof of this return. Those volumes form his classical, biblical, and patristic repertoire which will be taken into consideration here next to his study of the *Biblia Latina* itself which he has at hand in an edition of 1489. The center of attention will rest on the heritage of biblical and ancient Christian theology (Patristics) in Marulus’ Latin works with respect to one of the most contentious verses of the entire New Testament, Mt 16, 18, and the meaning of the ‘rock’: “And so I say to you, you are Peter, and upon this rock I will build my church”. There are basically three options for interpreting the ‘rock’: (a) the person of Peter, (b) the faith of Peter as he expressed it with respect to Jesus Christ as the Son of God, or (c) Jesus Christ himself as the Rock. Marulus as a Christocentrist prefers the traditional interpretation of the ‘rock’ as it is handed down from the fathers and the doctors of the Church through the centuries. The idea that the rock in Mt 16, 18 would be Peter is an idea that became popular in the Catholic Church only during the Catholic Counter-Reformation, but it is a concept completely foreign to the lay theologian of Split.

Vlado Rezar
University of Zagreb
THE GREEK VERSES OF DAMJAN BENEŠA (DAMIANUS BENESSA)

An unpublished manuscript collection of poems by the Latinist Damjan Beneša (1476-1539) is kept in the archives of the monastery of the Friars Minor in Dubrovnik, call number 78. All told, the more than 8000 Latin verses constitute three books of epigrams, a book of eclogues, two books of lyric poems, a book of satires and some miscellaneous poems (on the whole translations). In a formal and stylistic point of view, this poetic enterprise rests on poetic models from classical antiquity. Its tone is also given by seven translations into Latin of Greek epigrams from the collection *Anthologia Palatina*, a translation of a longish elegy of Gregory of Nazianzus, and in particular by nine original epigrams composed in Greek. The latter, Beneša's poetic production in the second linguistic medium of humanism, are something of a unique occurrence among the extant oeuvres of Croatian humanist poets, and for that reason are important to Croatian literary and cultural history. However, these poems still have not been transcribed, let alone studied in detail for their content, style and grammar. At the beginning of the 19th century they were judged harshly by the *scriptor Graecus* of the Vatican Library Girolamo Amati as being hard to read and understand, while a century later they were only presented in bare outlines by a student of Beneša, Đuro Körbler. This paper then will present the results of just such a basic and previously wanting philological treatment of some sixty extant verses of Beneša's Greek poetry.

Relja Seferović
Institute for Historical Sciences
of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Dubrovnik
ANCIENT FOUNDATIONS AND CONTEMPORARY DIVAGATIONS:
FAITH AND CREDIBILITY IN THE WORK *HISTORIA RAGUSII*
OF JOHN OF RAVENNA (IOHANNES DE RAVENNA)

The humanist Giovanni Conversini, aka John of Ravenna (1343-1408), attracted the interest of researchers even among the historians of the Dubrovnik Republic, who followed up with interest in his idiosyncratic manuscript the views of a learned outsider of the life style and mentality of inhabitants of the city beneath Srđ hill. Thanks to the endeavours of later historians, domestic and foreign, John of Ravenna's character has been portrayed skilfully and richly, providing us a

complete biography of a man of learning, a courtier, teacher and writer who, very much connected with the cultural circle of Padua and Venice, worked from 1384 to 1387 as a notary public in Dubrovnik. The years of this employment incited him to set forth certain personal disappointments and discontents in a not very large text formally named *Historia Ragusii*, where instead of the traditional events, we are greeted by the author's own personal confession addressed to some unknown Venetian friend, shot through with brilliant threads of ancient learning.

On the basis of the editions existing today we would judge that a similar approach marked other works by John of Ravenna, from memories of days spent in company with the magnates of Padua to copious correspondence with other men of letters. However, it is through his unpublished *Dubrovnik History* that shines a natural and familiar, easily intelligible connection between the fretful everyday practice in the notary's office of a medieval commune and intellectual flights to eternal questions of morality, peace, hope and faith, to which his restless, adventurous and always discontented spirit aspired. The excessive materialism that he saw in the Dubrovnik of his time, the devotion to trade and the acquisition of ephemeral goods led to mordant comments mocking his employers and their employees, contempt for the naivety of the people and negligence of the natural history of city and surroundings.

To the extent that these personally motivated barbs disturb the classical rule about the writing of history *sine ira et studio*, it is perhaps the only example in which the author has turned from his selected path of learning and the promotion of the ancient spirit. Having built his ethical principles almost equally on pagan, neo-Platonic and Stoical as well as Judaeo-Christian worldviews, John of Ravenna in his search for an ultimate calm looked beyond the stars, wishing to make up for his shaken faith in his fellow man by ennobling himself. This is why *Historia Ragusii* comes across as the author's intimate conversation with a suppressed personality, a text that with its complexity invites diverse interpretations and represents as it were a landmark next to the origins of classical Dubrovnik historiography.

Tamara Tvrtković
Croatian Institute of History, Zagreb
REFLECTIONS AND INFLUENCES OF ANTIQUITY ON THE GENRE
INVENTORY OF CROATIAN LATINIST HISTORIOGRAPHY

It is generally known that antiquity, from the period of humanism onwards, has affected all forms of artistic and learned expression in the most diverse ways. Even a simple survey of the genres of the Croatian Latinists will reveal the powerful influence of antiquity. This paper will endeavour to show what the genres adopted from antiquity were, and in what way they were adapted, or given shape, in accordance with the requirements of the day by a specific branch of Croatian Latinity, historiography. The past can be shaped in various degrees, from a form that is very broad and extensive to the extremely concise, the merely hinted, and in the most diverse ways. Because historiography had only quite recently split off from literature and began to function independently as a discipline, the ways in which shape was given to past events were narrated in very different genres, not necessarily those that today we would define as specifically historiographic. As well as in the classical genres (the *annales*, *historiae*, *commentarii* and *vitae*), historiography also put forward its views of the past in genres borrowed from rhetoric (*oratio*), philosophy (*dialogus*) and from other areas. The genres and a genre inventory will be defined using examples mainly of prose works but also works written in verse that in their content belong to historiography. Subsequently, attention will be devoted to which genre from antiquity changed, and how much, and which elements underwent change, or completely vanished. On the basis of this, the reasons for adopting individual genres will be defined, and the existence of genre continuity from antiquity to humanism and later periods as well will also be demonstrated.

SADRŽAJ

Kalendar zbivanja	3
<i>Colloquium Marulianum XXIII: Antička baština u renesansnom tekstu</i>	6
Sažetci	8
Franz Posset: <i>Marcus Marulus and the Biblia Latina of 1489</i>	26
Mladen Parlov: <i>Propagator fidei. S Marulom na putu</i>	27
<i>Poj željno! Iskazivanje i poimanje emocija u hrvatskoj pisanoj kulturi srednjega i ranoga novoga vijeka</i>	28
Lahorka Plejić Poje: <i>Zaman će svaki trud. Ranonovovjekovna satira na hrvatskom jeziku u Dubrovniku</i>	29
<i>Perivoj od slave. Zbornik Dunje Fališevac</i>	30
Šesta kroatistička tekstološka radionica: <i>Antički pisci u hrvatskom prijevodu: poetika prevođenja u ranonovovjekovlju i u 20. stoljeću</i>	31
Sedma latinistička tekstološka radionica: <i>Marulićev opis Splita</i>	33
<i>Colloquia Maruliana XXII – sadržaj</i>	34
Nagrada Dana hrvatske knjige	36
Pravilnik	36
Do sada nagrađeni	37
Marulićevska mrežna sjedišta (Marulić na WWW)	42
<i>Colloquium Marulianum XXIII: The Heritage of Classical Antiquity in Renaissance Texts</i>	44
Summaries	46

*Znanstveni, književni i izdavački program Marulićevih dana
novčano su pomogli:*
Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske
Županija splitsko-dalmatinska
Grad Split

Izdavač:
Književni krug Split – *Marulianum*
Ispod ure 3, Split

Za izdavača:
Nenad Cambi

Ovu knjižicu uredili:
Branko Jozić i Bratislav Lučin

Prijevod na engleski:
Graham McMaster

Tisak:
Dalmacija papir – Split

Naklada:
250 primjeraka

Tiskanje završeno u travnju 2013.

